

KELET-KÖZÉP-EURÓPAI | 2026 TELEPÜLÉSINDEX

Egyensúly
Intézet

Tartalomjegyzék

Vezetői összefoglaló.....	3
Bevezetés	4
1.1. <i>Demográfiai helyzet.....</i>	<i>8</i>
1.2. <i>Életkörülmények.....</i>	<i>10</i>
1.3. <i>Lakhatási viszonyok.....</i>	<i>13</i>
1.4. <i>Foglalkoztatottság és tudásalapú társadalom.....</i>	<i>15</i>
1.5. <i>Kulturális élet.....</i>	<i>18</i>
1.6. <i>Városi környezet, szolgáltatások és rekreáció</i>	<i>21</i>
1.7. <i>Turizmus</i>	<i>23</i>
1.8. <i>Mobilitás.....</i>	<i>27</i>
2. Hasonlóságok és kiemelt fejlődési területek	32
3. Összefoglalás	35
Módszertan	38
Az indikátorok és súlyozásuk	40

Vezetői összefoglaló

Az Egyensúly Intézet 2024-ben hozta létre saját módszertanú Településindexét, amely objektív statisztikai adatok alapján hasonlítja össze a magyarországi települések fejlettségét és élhetőségét. A kezdeményezés jelentős szakmai érdeklődést váltott ki, ami azt mutatja, hogy **erős igény mutatkozik olyan adatvezérelt mutatókra, amelyek ideológiai torzításoktól mentesen képesek megragadni a települések teljesítményét.**

A hazai eredményekre építve az Egyensúly Intézet – a Prosperis Albával együttműködésben – kidolgozta a Kelet-Közép-Európai Településindexet (KKET). A kutatás célja annak feltárása volt, hogy Székesfehérvár miként teljesít a hozzá hasonló adottságú régiós városok mezőnyében. **Az elemzés 8 ország 42 városát vizsgálta 35 indikátor és több mint 1500 adat felhasználásával,** olyan területeken, mint a demográfia, a gazdaság, a lakhatás, a turizmus és a városi infrastruktúra.

A KKET eredményei szerint **Székesfehérvár a 42 vizsgált város közül a 7. helyen végzett,** amivel a hasonló szerepű regionális központok élmezőnyébe tartozik. **A város különösen a foglalkoztatottság, a közbiztonság és a környezeti teljesítmény területén mutat kiemelkedő eredményeket.**

Gazdasági szerkezetét tekintve Székesfehérvár stabil és sokszínű regionális munkaerőpiaci központ. Az IT- és tudásintenzív ágazatokban foglalkoztatottak aránya magas, ami a modern gazdasági tevékenységek erős jelenlétére utal.

A hasonlósági elemzés alapján Székesfehérvár fejlettségi profilja leginkább Nagyszombathoz (Trnava), Trencsénhez (Trenčín), Besztercebányához (Banská Bystrica), Klaipédához és Šiauliaihoz áll közel. Ezek stabil gazdasági bázissal rendelkező regionális központok, ahol a munkaerőpiaci szerep erős, miközben a turizmus és a felsőoktatás súlya mérsékeltebb.

A vizsgált 35 indikátorból 19 esetben Székesfehérvár teljesítménye hasonló az öt referenciavároséhoz. Kilenc területen a város kedvezőbb eredményt mutat, elsősorban a foglalkoztatottság, a tudásintenzív gazdasági szektorok és a közbiztonság tekintetében. **Az elemzés hét olyan indikátort azonosított, ahol Székesfehérvár teljesítménye elmarad a referenciavárosok átlagától. Ezek főként a városi szolgáltatások, a kulturális infrastruktúra és a turizmus területéhez kapcsolódnak.** Az átlagosnál alacsonyabb például a plázák, gyógyszertárak és kulturális intézmények lakosságárányos száma, valamint a kerékpáros és vasúti infrastruktúra sűrűsége. A turisztikai mutatók – például a vendégéjszakák száma – alapján pedig az látható, hogy a turizmus jelenleg kevésbé meghatározó eleme a város gazdasági és szolgáltatási szerkezetének.

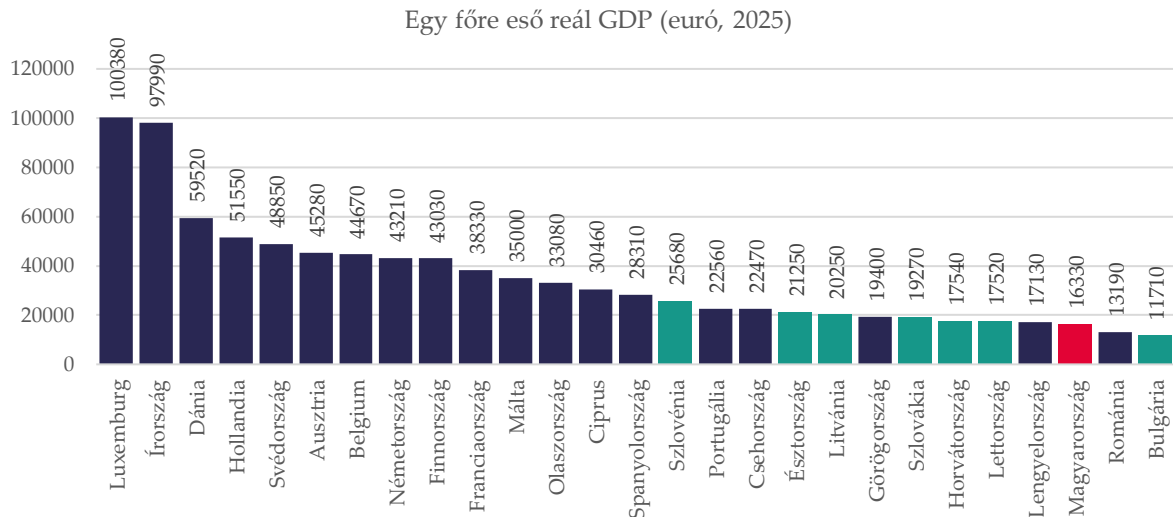
Bevezetés

Az Egyensúly Intézet 2024-ben dolgozta ki saját módszertanú Településindexét, amely objektív számadatok alapján értékelte és hasonlította össze egymással a magyarországi települések, valamint a budapesti kerületek fejlettségét. A Településindex eredményei iránt azóta is mutatkozó érdeklődés igazolta, hogy a hazai döntéshozók, de a szélesebb közönség részéről is határozott igény mutatkozik efféle, a valós vezetői teljesítményt ideológiai elfogultságoktól és pártos torzításoktól mentesen megragadni képes mutatókra.

Mindez arra ösztönözte az Egyensúly Intézet szakértőit, hogy a Településindex hazai eredményeinek évről évre történő frissítése mellett nemzetközivé tágítsák a kutatás perspektíváját. Ennek érdekében az ország urbanisztikai arculatát a főváros mellett elsőrendűen meghatározó nagyvárosok (megyeszékhelyek) körében 2024-ben és 2025-ben is első helyen végzett Székesfehérvár eredményeit helyezték regionális kontextusba. Az Egyensúly Intézet új kutatása arra a kérdésre kereste a választ, hogy miképpen áll a legfejlettebb magyar nagyváros a tágabban értelmezett régió más, hasonló kiinduló adottságokkal rendelkező településeivel összevetve.

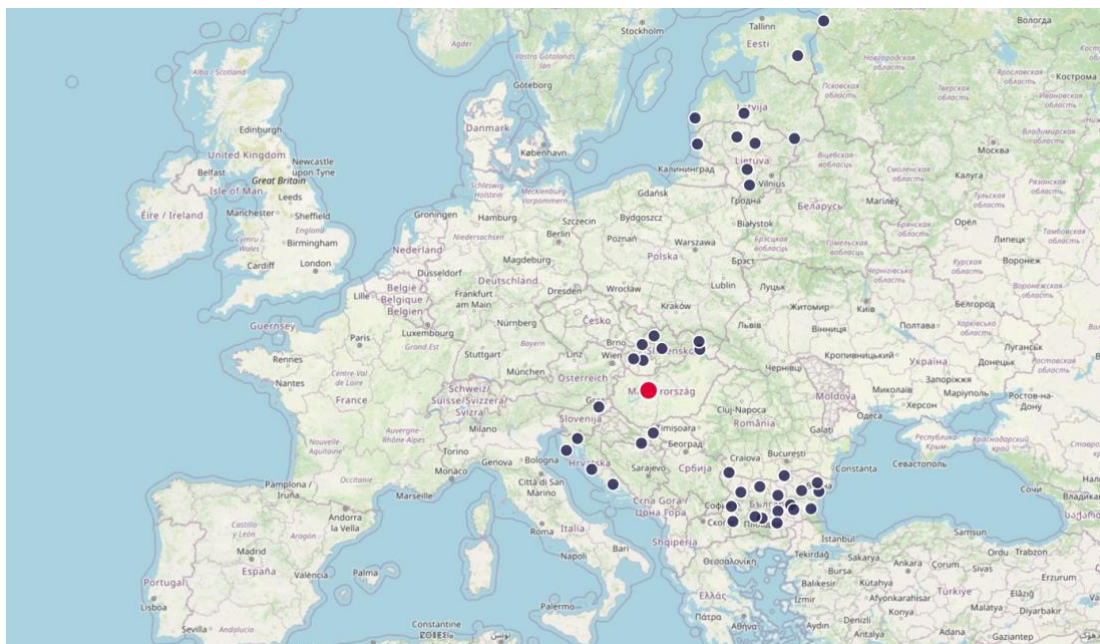
E kérdés megválaszolása érdekében az Egyensúly Intézet Székesfehérvár városstratégiai kérdésekkel foglalkozó agytrösztjével, a Prosperis Albával együttműködve dolgozta ki a Kelet-Közép-Európai Településindexet. A kutatás 8 ország összesen 42 városát vizsgálta. Az országok és települések kiválasztásakor két szempont volt meghatározó: az összehasonlíthatóság és az adatok elérhetősége. Ami az elsőt illeti: annak érdekében, hogy gyökeresen eltérő adottságok, kiugró értékek ne torzítsák az eredményeket, a mintába olyan közép- és kelet-európai városok kerültek, amelyek történelmi pályájuk, gazdasági szerkezetük és társadalmi jellegzetességeik szempontjából is hasonló fejlődési pályán mozognak. A kiválasztott nyolc ország: **Bulgária, Észtország, Horvátország, Lettország, Litvánia, Magyarország, Szlovákia és Szlovénia** egyaránt kis, nyitott gazdaságok, amelyek az egykori Szovjetunió érdekszférájából kikerülve hasonló ütemben integrálódtak az euroatlanti szövetségi rendszerbe, ugyanakkor egy főre jutó reál GDP-jük alapján ma is az Európai Unió szegényebbik feléhez tartoznak.

A mintát ugyanakkor szűkítette valamelyest az összehasonlítható, hosszú idősoros adatok rendelkezésre állása. Értelmszerűen **kizárólag olyan városok kerülhettek az elemzésbe, amelyekről friss, releváns és hasonló módszertannal rögzített statisztikák állnak rendelkezésre**. Mivel ez egyáltalán nem minden országban magától értetődő, végül az adatkorlátok miatt nem kerülhetett a mintába a régió néhány fontos országa, mindenképp Lengyelország és Csehország.

1. ábra: Egy főre eső reál GDP (euró, 2025). Forrás: Eurostat

A KKET 35 indikátor alapján, több mint 1500 egyedi adat felhasználásával készült. Az indikátorok több szakpolitikai területet fednek le, többek között a demográfia, a lakhatás, az életkörülmények, a foglalkoztatás, a turizmus, a kulturális élet, valamint a városi infrastruktúra és a szolgáltatások területét. Ez a megközelítés lehetővé teszi a régió városainak objektív összevetését és rangsorolását a fejlettség és az élhetőség alapján, ugyanakkor arra is módot ad, hogy a döntéshozók adatok alapján azonosíthassák saját településeik fejlesztendő területeit. Külön hazai relevanciával bír annak feltárása, hogy a magyarországi települések körében kiemelkedően teljesítő Székesfehérvár milyen pozíciót foglal el a tágabb régiós mezőnyben, és mely területeken azonosíthatók további fejlődési lehetőségek a város számára.

2. ábra: A Kelet-Közép-Európai Településindex városai térképen

1. A Kelet-Közép-Európai Településindex eredményei

A KKET eredményei alapján Székesfehérvár 46,1 ponttal a 7. helyen áll a vizsgált 42 város mezőnyében. Az index 0–100-as skálán méri a városok teljesítményét; a magasabb érték kedvezőbb helyzetet jelent.

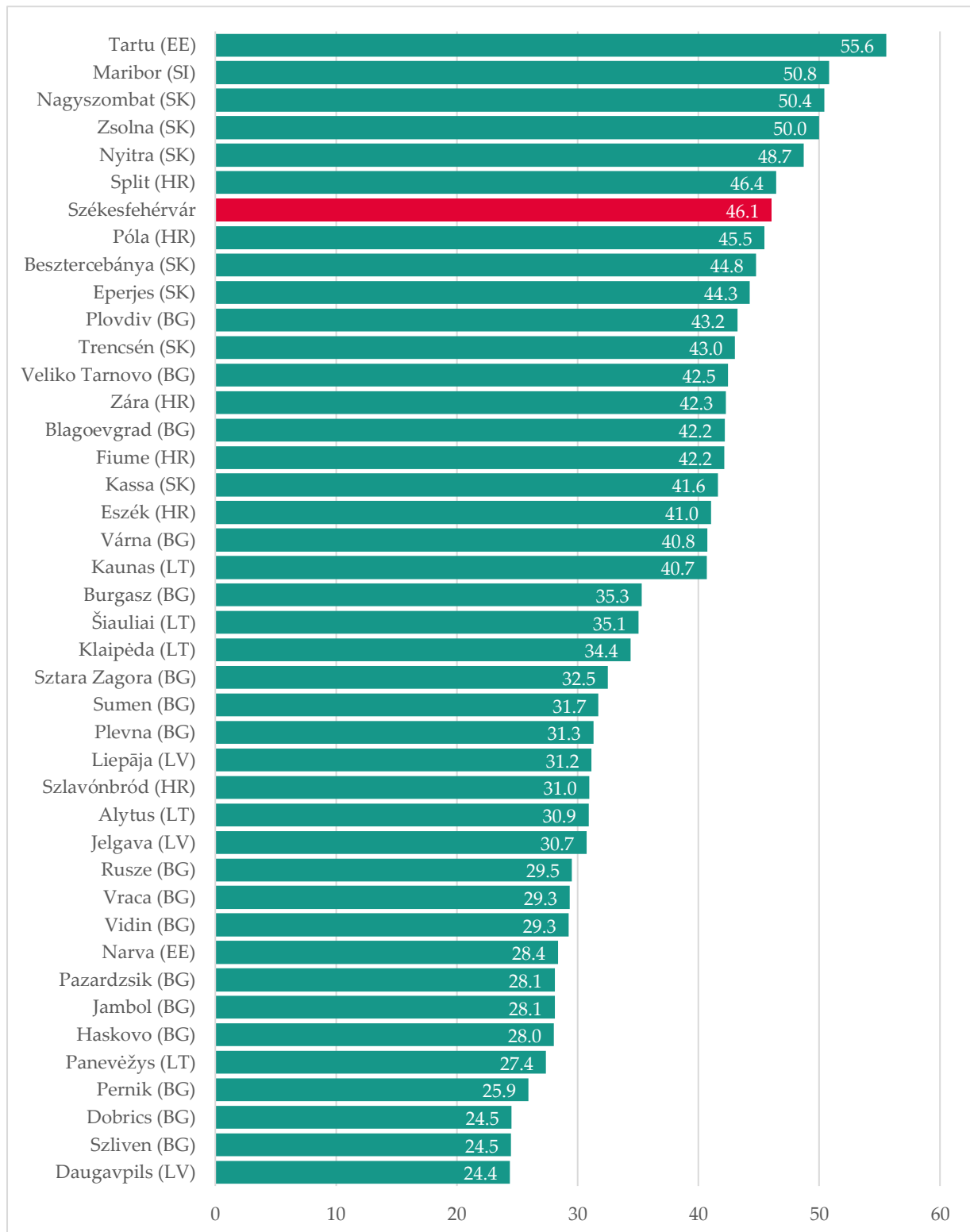
A 46,1 pontos eredmény így annak tudható be, hogy Székesfehérvár több vizsgált területen is erős relatív teljesítményt nyújt a régió hasonló adottságú városaihoz képest. A város teljesítményét mutatja, hogy míg gazdasági teljesítmény alapján Magyarország csak Bulgáriát előzi meg a vizsgálatba bevont országok közül, addig maga Székesfehérvár jobb pontszámmal rendelkezik, mint a legtöbb litván vagy lett város.

A lista élén az észti Tartu áll 55,6 indexponttal, jelentős előnnyel a mezőny többi városához képest. A második helyen a szlovén Maribor (50,8 pont) szerepel, amelyet három szlovák város követ: Nagyszombat (Trnava) (50,4 indexpont), Zsolna (Žilina) (50 indexpont) és Nyitra (Nitra) (48,7 indexpont). A hatodik helyen a horvát Split található 46,4 ponttal, míg **a hetedik helyen Székesfehérvár áll 46,1 indexponttal.** A magyar megyeszékhelyet közvetlenül a horvát Póla (Pula) (45,5 indexpont) és a szlovák Besztercebánya (Banská Bystrica) (44,8 indexpont) követi.

Feltűnő a szlovák települések erős jelenléte az élmezőnyön belül: Zsolna (Žilina), Nagyszombat (Trnava) és Nyitra (Nitra) mellett Besztercebánya (Banská Bystrica) és Trencsén (Trenčín) is viszonylag előkelő helyen szerepel. A rangsor vége felé ezzel szemben elsősorban bolgár és balti városokat találunk. Bár Plovdiv a mezőny első felében szerepel, több más bolgár város – például Pernik, Dobrics vagy Szliven – jóval hátrébb található. Hasonló különbségek figyelhetők meg a balti térségen belül is: míg Tartu a lista élén áll, addig például Klaipėda és Šiauliai már a középmezőny alsó részében helyezkedik el.

Az ábra alapján ugyanakkor az is jól látható, hogy **a mezőny nem egyenletesen rendeződik, hanem viszonylag élesen két részre válik.** A rangsor felső szegmensében a városok indexpontszámai nagyjából a 40–50 pontos tartományban koncentrálnak, míg a lista második felében már jellemzően 35 pont alatti értékek jelennek meg.

Az eredmények értelmezésekor fontos figyelembe venni az index komplex jellegét. Mivel a pontszámok összesen 35 indikátor értékei alapján állnak össze, **egy város előkelő vagy éppen kedvezőtlen helyezését nem egy-egy kiugró mutató határozza meg.** A relatív pozíció minden esetben több, egyaránt releváns terület szisztematikusan erős vagy gyenge teljesítményének eredője. Vagyis a rangsor nem egyetlen dimenzió állapotát tükrözi, hanem a városok összetett, több szakpolitikai területet lefedő teljesítményét.

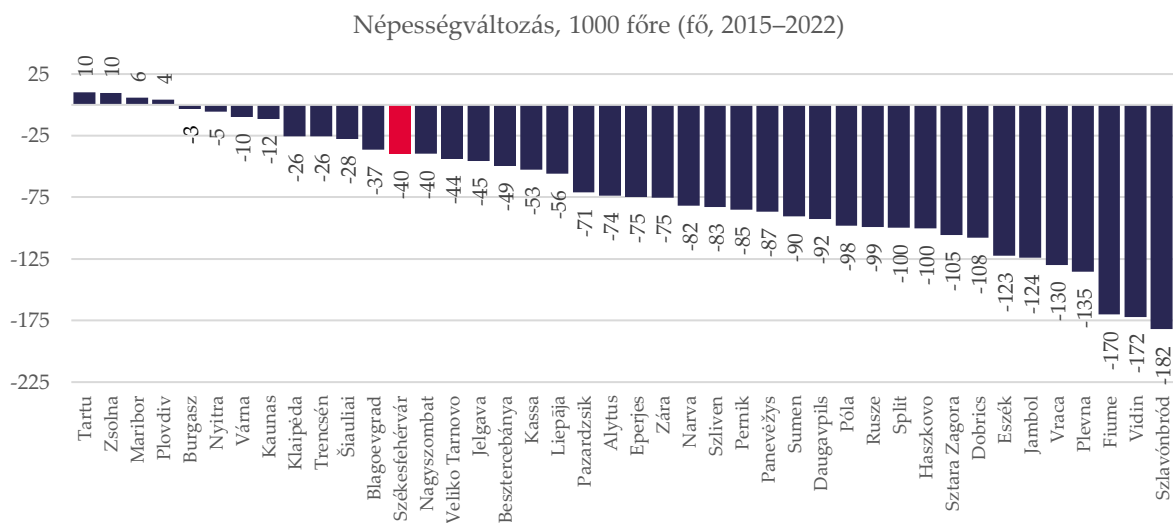
3. ábra: A Kelet-Közép-Európai Településindex eredményei

1.1. Demográfiai helyzet

A demográfiai indikátorok a városok népesedési folyamatait és korstruktúráját ragadják meg. Ezek a mutatók hosszabb távon döntő mértékben határozzák meg egy település népességmegtartó képességét, munkaerő-kínálatát és társadalmi fenntarthatóságát.

A 2015 és 2022 közötti időszakban a vizsgált városok többségében csökkent a népesség. A rangsor élére az a néhány település került, ahol még mérsékelt növekedés mutatkozott: Tartu, Zsolna (Žilina), Maribor és Plovdiv. A legtöbb városban azonban (különösen a balti és egyes balkáni településeken) a népesség már hosszú ideje trendszerűen csökken.

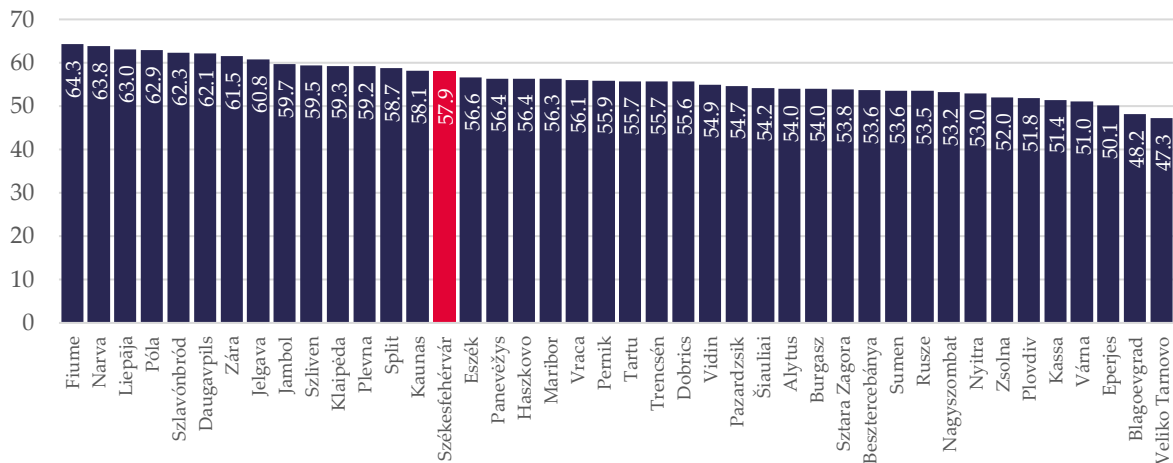
Székesfehérvár ebben az összehasonlításban a mezőny első felében helyezkedik el: a vizsgált időszakban a város népességváltozása ezer lakosra vetítve körülbelül –40 fő volt. Ez azt jelenti, hogy **a népesség Székesfehérváron is csökkent, a visszaesés mértéke mérsékeltebb volt, mint számos másik régiós városban.**

4. ábra: Népességváltozás, 1000 főre (fő, 2015–2022). Forrás: az Eurostat adatai alapján az Egyensúly Intézet számítása

Székesfehérváron az eltartottsági ráta 57,9 százalék, amivel a középmezőnyhöz tartozik – vagyis a megyeszékhely korstruktúrája nagyjából a régiós átlaghoz közelít. A legmagasabb, kedvezőtlenebb korösszetételre utaló eltartottsági rátával elsősorban balti és horvát városok – például Fiume (Rijeka) vagy Narva – rendelkeznek. A rangsor másik, alacsonyabb értéket mutató végén több bolgár és litván város jelenik meg, például Blagoevgrad, Veliko Tarnovo, Várna és Plovdiv.

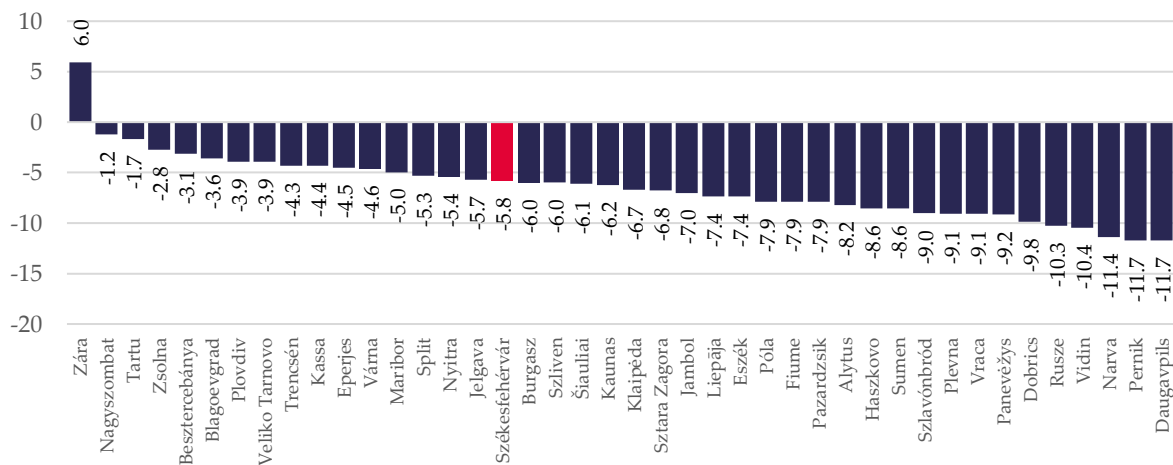
Eltartottsági ráta (százalék, 2022)

5. ábra: Eltartottsági ráta (eltartottak száma a 15–64 éves népességhez viszonyítva, százalék, 2022). Forrás: az Eurostat adatai alapján az Egyensúly Intézet számítása

A természetes népszaporulat szinte minden vizsgált városban negatív értéket mutat. Székesfehérvár esetében a természetes fogyás –5,8 ezrelék körül alakult, ami nagyjából a mezőny átlagának felel meg. A vizsgált városok közül a természetes népszaporulat egyedül a horvátországi Zarában (Zadar) pozitív. A legkedvezőtlenebb értékek elsősorban lett és bolgár városokban figyelhetők meg, például a lett Daugavpilsban és a bolgár Pernikben.

Természetes népszaporulat (ezrelék, 2022)

6. ábra: Természetes népszaporulat (ezrelék, 2022). Forrás: Eurostat

Összességében a vizsgált városok demográfiai folyamatai a térségre jellemző általános trendekbe illeszkednek: a legtöbb településen csökken a népesség, a természetes népszaporulat pedig szinte mindenhol negatív. Az egyes városok között ugyanakkor jelentősek a különbségek: míg néhány településen – például Tartuban vagy Zsolnán

(Žilina) – még mérsékelt népességnövekedést figyelhetünk meg, addig más városokban az átlagosnál jóval erőteljesebb fogyás tapasztalható.

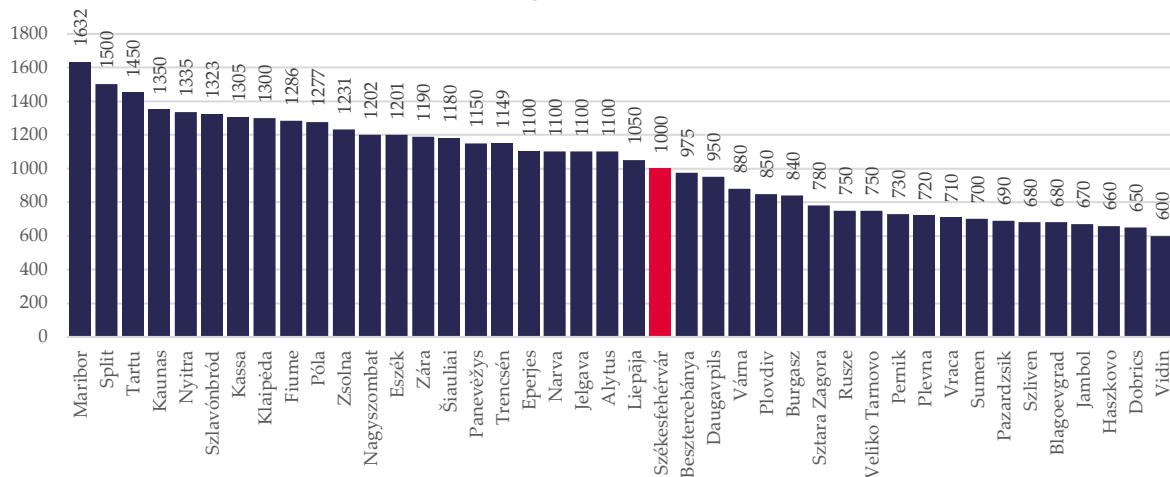
Székesfehérvár demográfiai helyzete ebben az összehasonlításban viszonylag kedvezőnek tekinthető. Bár a város népessége itt is csökken, a visszaesés mérsékeltebb, és a korstruktúra is nagyjából a régiós átlaghoz közelít – így a város demográfiai helyzete régiós szinten a versenyképesebbek közé tartozik. Ugyanakkor a népességmegtartás és a fiatalok arányának növelése olyan terület, ahol van lehetőség fejlődésre, ha Székesfehérvár a regionális élvonalba szeretne tartozni.

1.2. Életkörülmények

A városi életminőségről sokat elárulnak egy-egy település jövedelmi viszonyai, valamint a közbiztonság és az egészségügyi ellátás színvonala. A lakosok hétköznapijait éppúgy meghatározza, hogy milyen anyagi feltételek között élnek, mint az, hogy mennyire érzik magukat biztonságban a köztereken, illetve milyen egészségügyi szolgáltatásokhoz férnek hozzá. Az életkörülmények e dimenzióit megragadó indikátorok értékeinek összehasonlítása alapján Székesfehérvár helyzete több mutatót tekintve is különösen kedvező.

A jövedelmi viszonyok vonatkozásában Székesfehérvár a középmezőny aljához tartozik: a nettó havi átlagfizetés körülbelül 1000 euró, ami több, északabbra fekvő vagy fejlettebb gazdaságú város – például Maribor, Split vagy Tartu – értékeitől elmarad, ugyanakkor több bolgár település jövedelmi szintjét meghaladja. A jövedelmi viszonyokra elsősorban egy-egy ország gazdasági teljesítménye hat, így a városoknak ezen a területen kisebb mozgásterük, de egyértelműen csökkenti Székesfehérvár vonzerejét, hogy a legtöbb szlovák városban is már magasabbak a bérek.

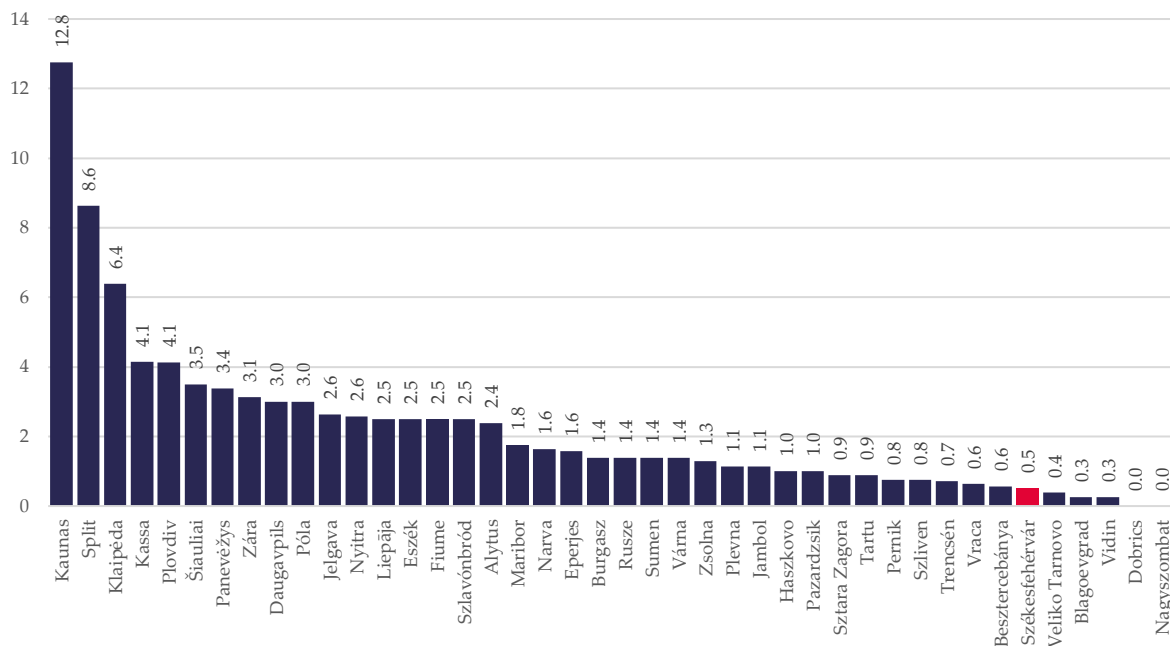
Havi nettó átlagfizetés (euró, 2024–2025)

7. ábra: Havi nettó átlagfizetés (euró, 2024–2025). Forrás: a nemzeti statisztikai hivatalok és a Trading Economics adatai alapján az Egyensúly Intézet számítása

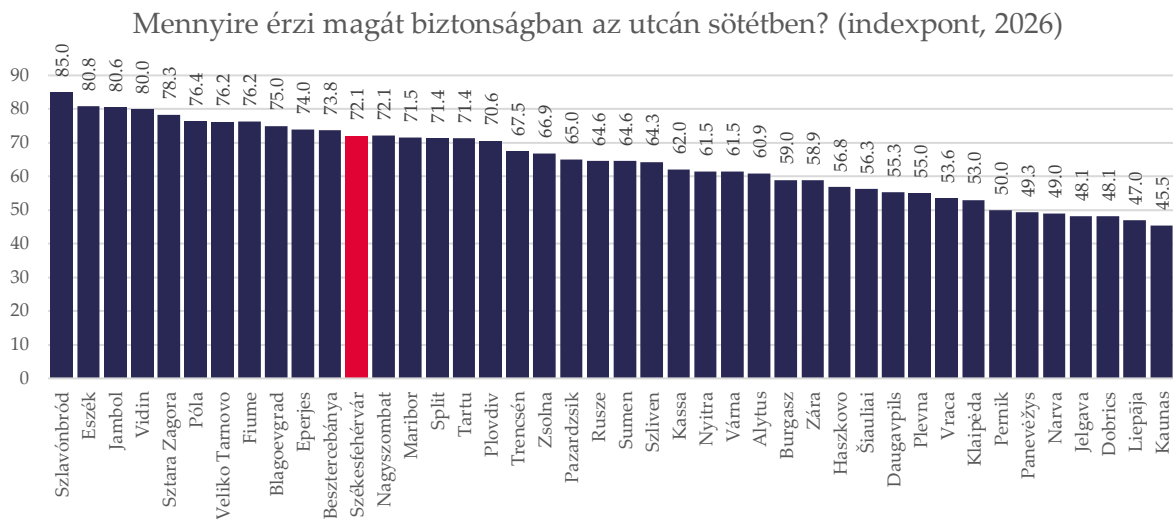
A vizsgált városok között jelentős eltérések tapasztalhatók az erőszakos bűncselekmények átlagos számában. A legmagasabb értékeket egy horvát és két balti városban regisztrálták: a litván Kaunas, a horvát Split és a litván Klaipėda esetében az erőszakos bűncselekmények számának átlaga a régiós átlagnál jóval magasabb. **Székesfehérváron ezzel szemben ez a mutató kifejezetten alacsony: a város egyértelműen a legbiztonságosabbak közé tartozik a vizsgált települések körében.**

Erőszakos bűncselekmények számának átlaga (eset, 2015–2022)

8. ábra: Havi nettó átlagfizetés (euró, 2024–2025). Forrás: nemzeti statisztikai hivatalok adatai alapján az Egyensúly Intézet számítása

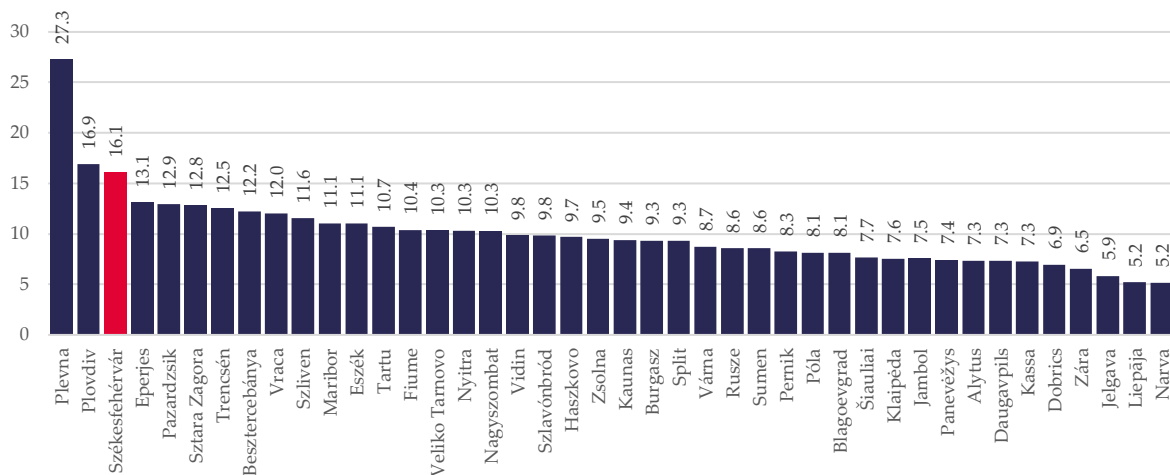
A lakosság szubjektív biztonságérzete is hasonlóan erős: a székesfehérváriak viszonylag magas arányban érzik magukat biztonságban az utcán sötétedés után. Ebben a mutatóban a horvát városok értek el különösen magas értékeket: például Szlavónbród (Slavonski Brod) (85 százalék), Eszék (Osijek) (80,8 százalék), Póla (Pula) (76,4 százalék) vagy Fiume (Rijeka) (76,2 százalék). A leggyengébb biztonságérzet elsősorban a balti és bolgár városokat jellemzi. Összességében tehát Székesfehérvárnak nemzetközi összehasonlításban a közbiztonság helyzete az egyik legfontosabb vonzereje.

9. ábra: Mennyire érzi magát biztonságban az utcán sötétben? (indexpont, 2026). Forrás: Numbeo

Az egészségügyi ellátórendszer kapacitását jelző mutatók közül a kórházi ágyak száma alapján Székesfehérvár helyzete kedvező: a városban ezer lakosra vetítve viszonylag magas a kórházi ágyak száma, azaz a helyi egészségügyi infrastruktúra regionális összehasonlításban is erősnek számít. A legmagasabb érték e tekintetben Plevnában (Pleven) (27,3) figyelhető meg, de több bolgár és horvát város is viszonylag magas kapacitással rendelkezik. **A gyógyszerterek elérhetősége ezzel szemben Székesfehérváron viszonylag gyengébb:** a városban tízezer lakosra vetítve kevesebb gyógyszerteret jut (3,7), mint a vizsgált városok többségében. Ebben a mutatóban elsősorban több bolgár és balti város ér el magas értékeket.

Kórházi ágyak száma, 1000 főre (db, 2025)

10. ábra: Kórházi ágyak száma, 1000 főre (db, 2025). Forrás: az Eurostat adatai alapján az Egyensúly Intézet számítása

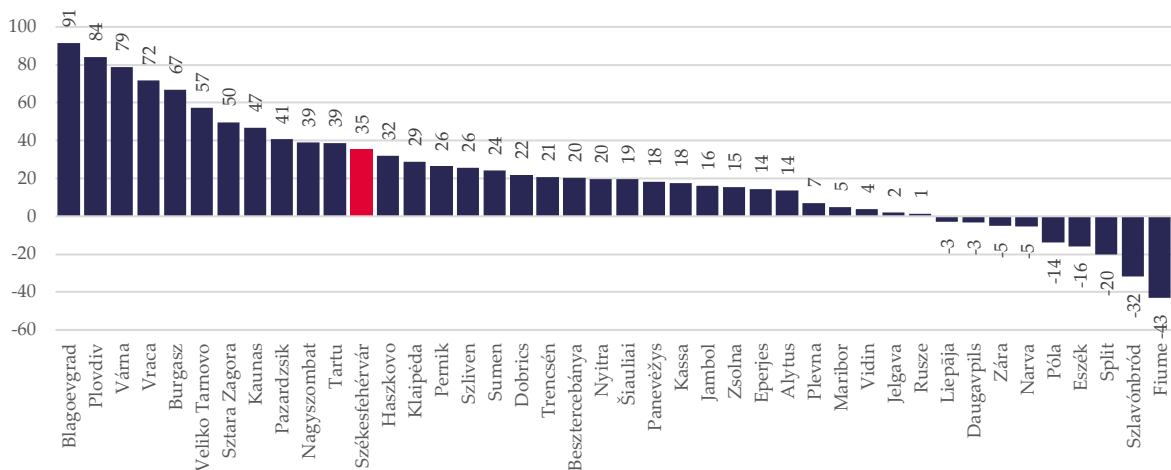
Összességében **Székesfehérvár** életkörülményei régiós összehasonlításban vegyesnek tekinthetők. A város a **jövedelmi viszonyokat tekintve a középmezőny aljához tartozik, ugyanakkor a közbiztonsági mutatók kiemelkedőek, és az egészségügyi infrastruktúra kapacitása is erős.** Az életkörülményeket a bérszint növekedésével lehetne elsősorban javítani; erre elsősorban a magyar gazdaság általános teljesítménye van hatással, de további magas hozzáadott értékű munkahelyek létrejötte helyi szinten is tud jótékony hatást gyakorolni.

1.3. Lakhatási viszonyok

A lakhatási viszonyok döntő mértékben befolyásolják a városi életminőséget: a lakáskínálat, a lakásépítések üteme és az ingatlanárak egyaránt meghatározzák, hogy a lakosság milyen feltételek mellett tud lakhatáshoz jutni. A lakáspiaci folyamatok egyben a város gazdasági dinamizmusáról és népességmegtartó képességéről is fontos információval szolgálnak.

A lakásépítések tekintetében Székesfehérvár a vizsgált városok első harmadához tartozik. A 2015 és 2022 közötti időszakban ezer lakosra vetítve mintegy 35 új lakás épült a városban, ami a régiós mezőnyhöz képest viszonylag élénk lakásépítési aktivitásra utal. A legmagasabb értékeket főként bolgár városokban – például Blagoevgradban, Plovdivban, Várnában és Vratsában – regisztrálták, ahol a lakásépítés az elmúlt években kifejezetten intenzív volt. A sereghajtók között több adriai város – például Rijeka és Split – található, ahol jóval alacsonyabb volt a lakásépítések volumene.

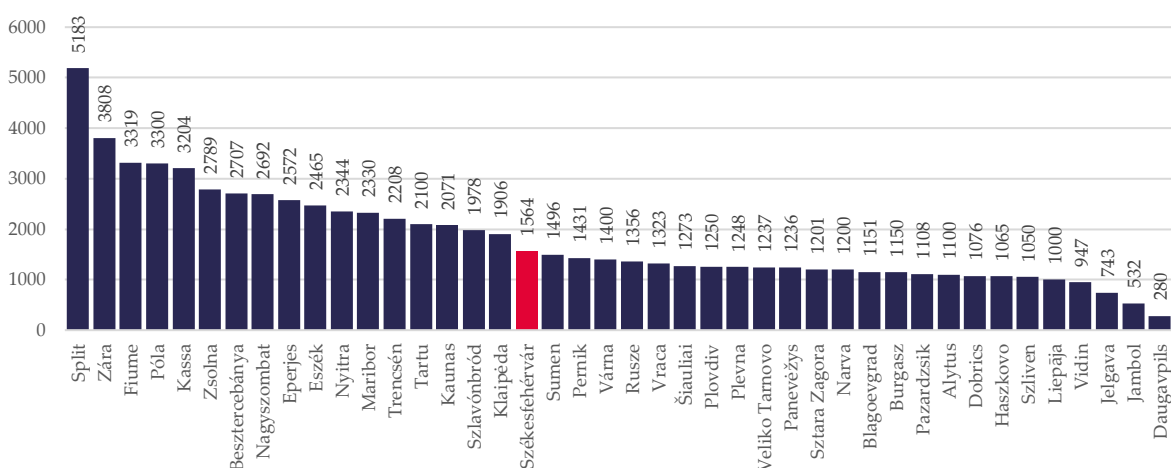
Lakásépítés, 1000 főre (db, 2015–2022)

11. ábra: Lakásépítés, 1000 főre (db, 2015–2022). Forrás: az Eurostat adatai alapján az Egyensúly Intézet számítása

A lakások átlagos négyzetméterára Székesfehérváron 2025-ben 1560 euró körül alakult – ez a vizsgált városok középmezőnyének felel meg. A legmagasabb lakásárak az adriai városokban figyelhetők meg: a horvát Split, Zára (Zadar), Fiume (Rijeka) és Póla (Pula) esetében a négyzetméterár jócskán meghaladja a régiós átlagot, ami nagyrészt a turizmus és a tengerparti elhelyezkedés hatásával magyarázható. A legalacsonyabb árakat ezzel szemben elsősorban kelet-balkáni és balti városokban regisztrálták, például a bolgár Jambolban vagy a lett Daugavpilsben. Utóbbi esetében a drasztikusan alacsony árakhoz (280 euró/négyzetméter) a népességcsökkenés mellett a város perifériás földrajzi helyzete (a fehérorosz határ közelsége) is hozzájárul.

Lakások átlagos négyzetméterára (euró, 2023–2025)

12. ábra: Lakások átlagos négyzetméterára (euró, 2023–2025). Forrás: nemzeti statisztikai hivatalok és lakáspiaci jelentések adatai alapján az Egyensúly Intézet számítása

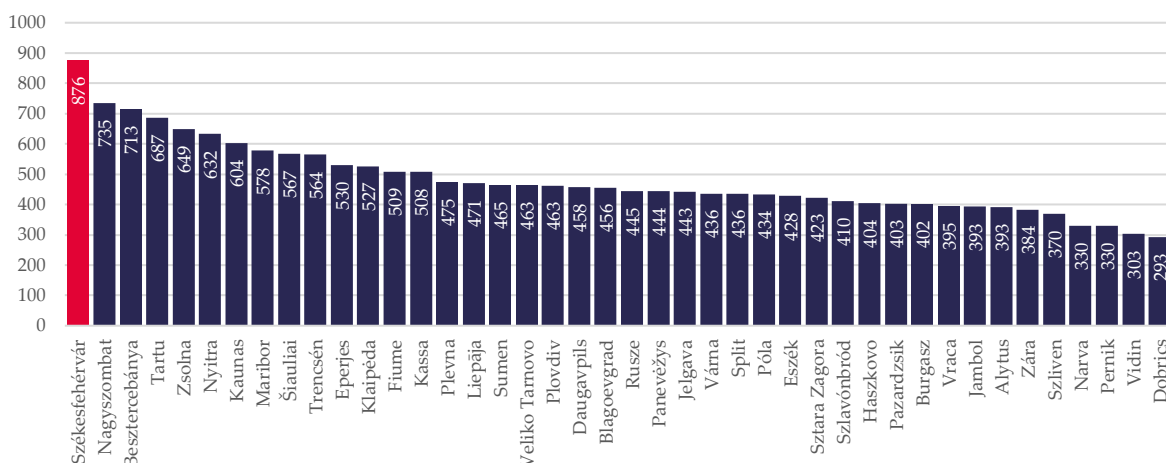
Összességében Székesfehérvár lakáspiaci mutatói régiós összevetésben kiegyensúlyozott képet mutatnak. A viszonylag élénk lakásépítési aktivitás és a középmezőnybe tartozó ingatlanárak alapján a város lakáspiacja stabil, ugyanakkor nem tapasztalható olyan mértékű árfelhajtó nyomás, mint a legerősebb turisztikai központokban.

1.4. Foglalkoztatottság és tudásalapú társadalom

Egy város gazdasági teljesítménye és hosszabb távú fejlődési lehetőségei szempontjából értelemszerűen kiemelt tényező a foglalkoztatottság szerkezete és a tudásintenzív gazdasági tevékenységek jelenléte. A magas foglalkoztatottság a helyi gazdaság dinamizmusát jelzi, míg a tudásalapú ágazatok és a helyben működő felsőoktatási intézmények a gazdaság innovációs potenciálját erősítik. Az alább vizsgált mutatók épp ezért a foglalkoztatottság szintjét, a szolgáltatási és tudásintenzív szektorok súlyát, valamint a felsőoktatási intézmények és a hallgatók szerepét igyekeznek megragadni.

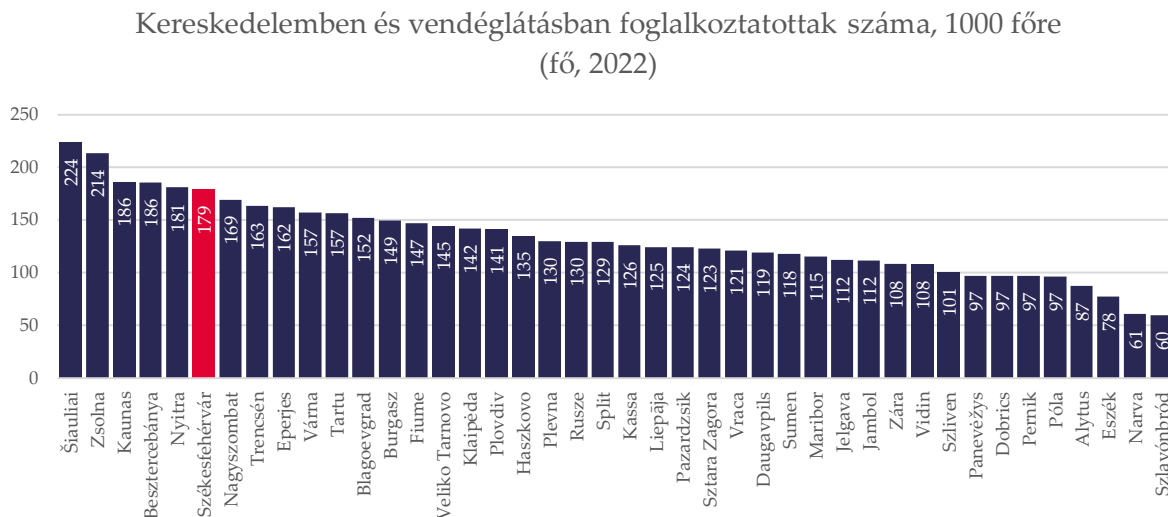
Az összes foglalkoztatott számát tekintve **Székesfehérvár kiemelkedik a vizsgált városok közül: ezer lakosra 876 foglalkoztatott jut, amivel a rangsor legelején áll.** A második helyen Nagyszombat (Trnava) (735 fő/1000 lakos), a harmadikon pedig Besztercebánya (Banská Bystrica) (713 fő/1000 lakos) található. **A magas érték ugyanakkor nem csupán a helyi foglalkoztatottság szintjét tükrözi, hanem azt is, hogy Székesfehérvár a térség egyik legfontosabb munkaerőpiaci központja, ahová a környező településekről is nagy számban ingáznak munkavállalók.**

Az összes foglalkoztatott száma, 1000 főre (fő, 2022)

13. ábra: Az összes foglalkoztatott száma, 1000 főre (fő, 2022). Forrás: az Eurostat adatai alapján az Egyensúly Intézet számítása

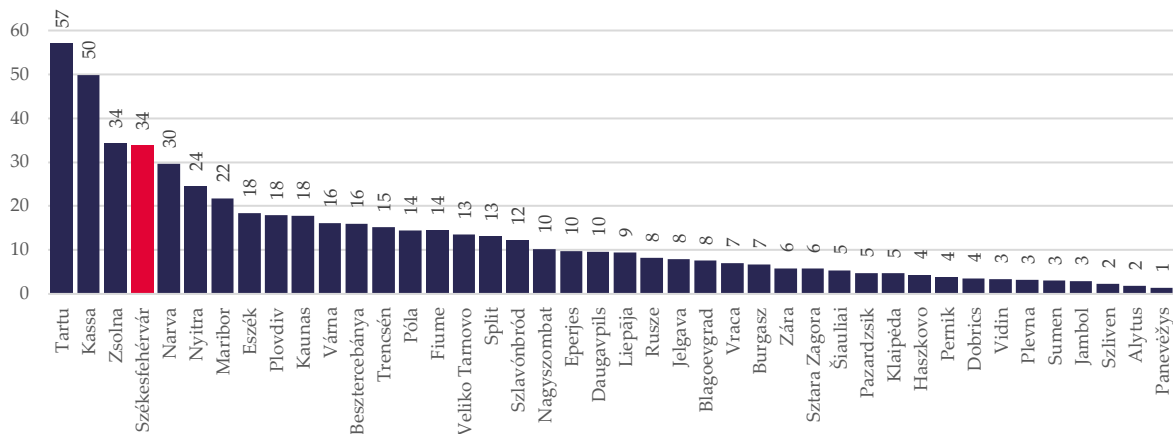
A kereskedelemben és vendéglátásban foglalkoztatottak aránya alapján Székesfehérvár ugyancsak a vizsgált települések élmezőnyéhez tartozik: az ezer lakosra jutó 179 foglalkoztatott viszonylag jelentős szolgáltatási szektorra utal. Ebben a mutatóban a litván Šiauliai (224 fő/1000 lakos), valamint a szlovákiai Zsolna (Žilina) (214 fő/1000 lakos), a litván Kaunas (186 fő/1000 lakos) és Besztercebánya (Banská Bystrica) (186 fő/1000 lakos) teljesít kiemelkedően.

14. ábra: Kereskedelemben és vendéglátásban foglalkoztatottak száma, 1000 főre (fő, 2022). Forrás: az Eurostat adatai alapján az Egyensúly Intézet számítása

Székesfehérvár a tudásintenzív ágazatok esetében is jól teljesít. Az információtechnológiai és kommunikációs szektorban foglalkoztatottak aránya Székesfehérváron ezer lakosra vetítve mintegy 34 fő, ami a magyar várost a vizsgált települések első harmadába sorolja. Ebben a mutatóban különösen az észt Tartu (57 fő/1000 lakos) és a szlovákiai Kassa (Košice) (50 fő/1000 lakos) emelkedik ki, részben az ott működő egyetemeknek és technológiai központoknak köszönhetően.

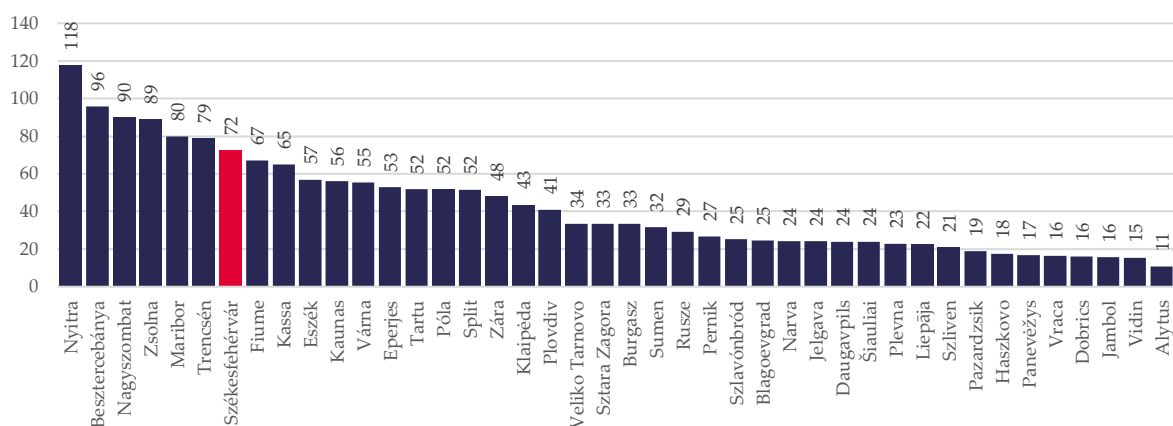
IT és kommunikációs területen foglalkoztatottak száma, 1000 főre (fő, 2022)

15. ábra: IT és kommunikációs területen foglalkoztatottak száma, 1000 főre (fő, 2022). Forrás: az Eurostat adatai alapján az Egyensúly Intézet számítása

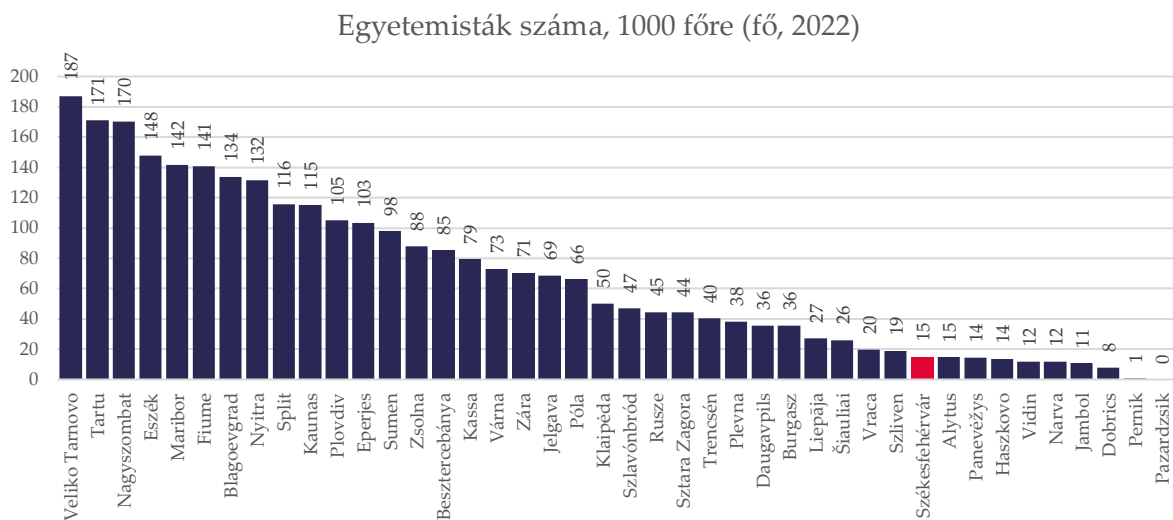
A szakmai, tudományos és adminisztratív szolgáltatások területén foglalkoztatottak aránya Székesfehérváron ezer lakosra vetítve 72 fő, ami viszonylag kedvező értéknek számít régiós összehasonlításban. A rangsort a szlovákiai Nyitra (Nitra) (118 fő/1000 lakos) vezeti, amelyet Besztercebánya (Banská Bystrica) (96 fő/1000 lakos) és a szlovén Maribor követ (90 fő/1000 lakos), de Székesfehérvár is a mezőny első harmadában helyezkedik el. A lista végén kisebb városok – például a bolgár Vidin és Jambol, valamint a litván Alytus – találhatók, amelyekben az ilyen jellegű szolgáltatásokban foglalkoztatottak aránya jóval alacsonyabb.

Szakmai, tudományos és adminisztratív területen foglalkoztatottak száma, 1000 főre (fő, 2022)

16. ábra: Szakmai, tudományos és adminisztratív területen foglalkoztatottak száma, 1000 főre (fő, 2022). Forrás: az Eurostat adatai alapján az Egyensúly Intézet számítása

Az egyetemisták lakosságarányos száma szorosan összefügg egy város tudásalapú gazdaságának erősségével és innovációs potenciáljával. E tekintetben a rangsor első helyén a bolgár Veliko Tarnovo (187 egyetemista/1000 lakos), a másodikon Tartu (171 egyetemista/1000 lakos), a harmadikon pedig Nagyszombat (Trnava) (170 egyetemista/1000 lakos) áll. **Székesfehérváron ezeknél jóval alacsonyabb az egyetemisták aránya: ezer lakosra vetítve mindössze 15 hallgató jut, vagyis e téren a magyar megyeszékhely jelentősen le van maradva a versenytársaihoz képest. Ez annak ellenére van így, hogy régiós összevetésben Székesfehérváron egyáltalán nem alacsony a felsőoktatási intézmények száma.** A vizsgált városok között több településen mindössze egy, sőt számos esetben egyetlen felsőoktatási intézmény sem működik, miközben Székesfehérváron három is. Vagyis a felsőoktatási infrastruktúra adott lenne, ami alapján a hallgatók alacsony száma inkább a képzések méretével, illetve vonzerejével magyarázható.

17. ábra: Egyetemisták száma, 1000 főre (fő, 2022). Forrás: az Eurostat adatai alapján az Egyensúly Intézet számítása

Összességében Székesfehérvár munkaerőpiaci szerkezete a vizsgált városokkal összevetve vegyes képet mutat. **A foglalkoztatottság szintje kiemelkedően magas, a szolgáltatási és tudásintenzív ágazatok súlya pedig viszonylag nagy. Ugyanakkor a felsőoktatásban tanulók alacsony száma arra utal, hogy a tudásalapú gazdaság utánpótlása helyben már korlátozottabb** – a jövőre nézve ez olyan fejlesztési irányt jelöl ki, amely tovább erősítheti a város gazdasági és innovációs potenciálját.

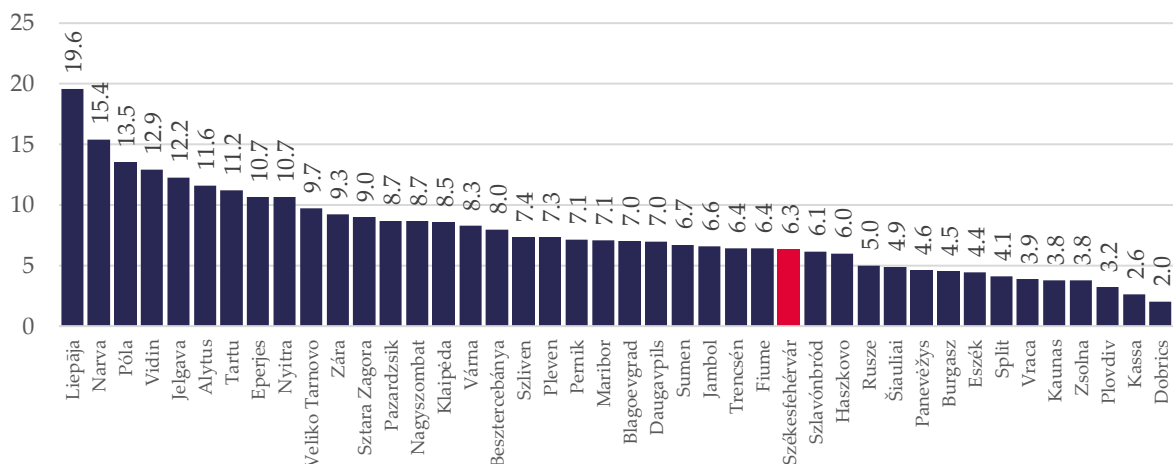
1.5. Kulturális élet

A kulturális intézmények jelenléte nemcsak a helyi lakosság számára biztosít szabadidős és közösségi lehetőségeket, hanem a város turisztikai vonzerejét is növeli – épp ezért ez a dimenzió is megkerülhetetlen a városi fejlettség és élhetőség

kutatásakor. A kulturális élet vizsgálatához olyan mutatókat használunk, amelyek egyszerre ragadják meg a kulturális intézmények jelenlétét és azok használatát. A színházi- és a mozikapacitás a kulturális infrastruktúra elérhetőségét jelzi, míg a múzeumlátogatók száma inkább azt mutatja meg, hogy a helyi lakosok és a látogatók milyen mértékben veszik igénybe a kulturális szolgáltatásokat.

A színházi székek lakosságarányos számának területén a mezőnyt a lett Liepāja vezeti (19,6 szék/1000 lakos), amelyet Narva (15,4/1000 lakos) és Póla (Pula) (13,5/1000 lakos) követ. A lista élén tehát elsősorban balti és adriai városok állnak, ahol a kulturális infrastruktúra lakosságarányos kapacitása kiemelkedően magas. A rangsor másik végén ezzel szemben több bolgár és szlovák település található: Dobricsban mindössze 2,0, Vidinben 2,6, míg Plovdivban 3,2 színházi szék jut ezer lakosra. Székesfehérvár ebben az összehasonlításban a középmezőny alsó részében helyezkedik el: a városban ezer lakosra vetítve 6,4 színházi szék áll rendelkezésre.

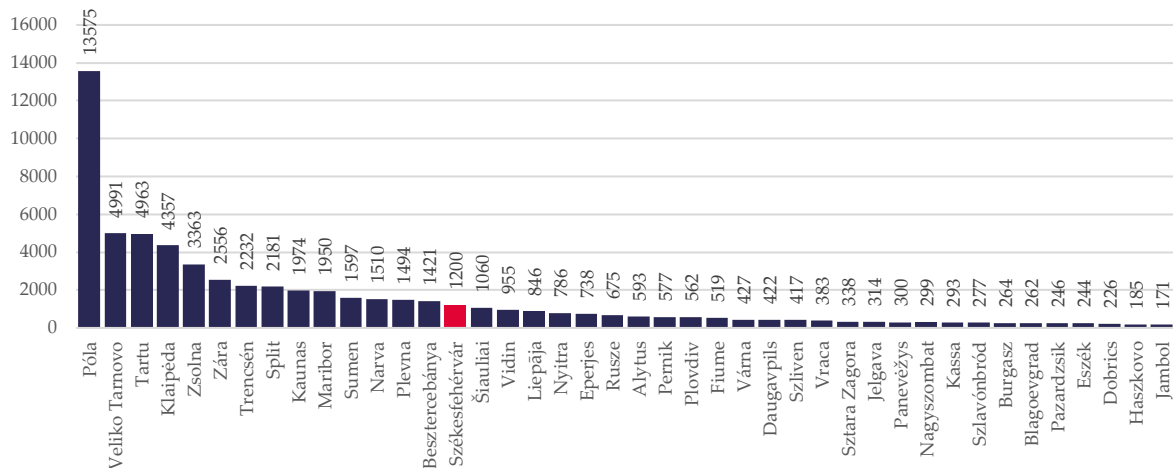
Színházi székek száma, 1000 főre (db, 2026)

18. ábra: Színházi székek száma, 1000 főre (db, 2026). Forrás: egyedi keresések alapján az Egyensúly Intézet számítása

A múzeumlátogatók száma alapján Székesfehérvár már inkább a középmezőnybe tartozik: ezer lakosra vetítve 1200 múzeumlátogató jut. Ebben a mutatóban az isztiai Póla (Pula) áll az első helyen, ahol ezer lakosra 13 575 látogató jut – ez közel háromszorosa a második helyezett Veliko Tarnovo (4991 látogatás/1000 lakos) értékének. A rangsor végén jellemzően kisebb, kevésbé ismert bulgáriai városok sorakoznak (Dobrics, Haskovo és Jambol), amelyek értékei már jócskán elmaradnak vannak a mezőny többi részétől.

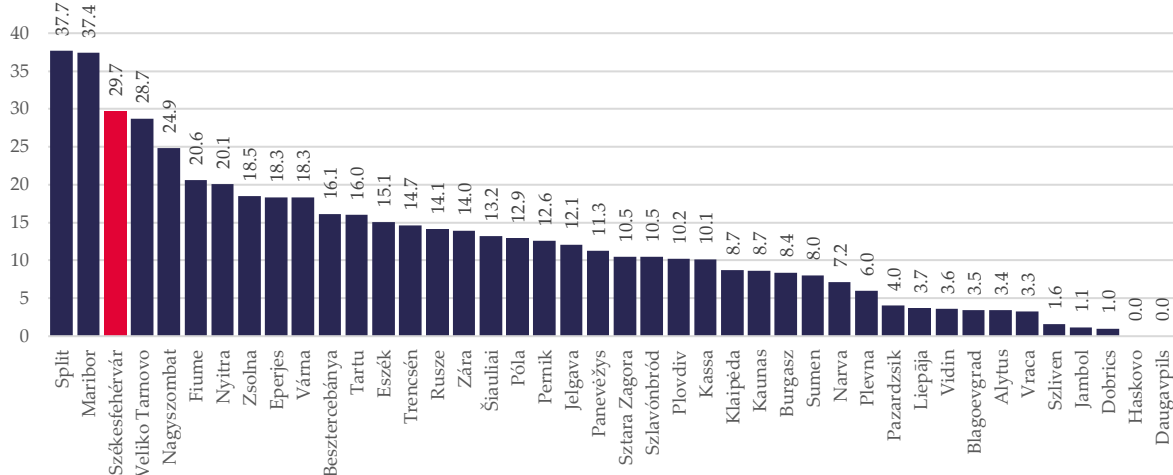
Múzeumlátogatók száma, 1000 főre (db, 2022)

19. ábra: Múzeumlátogatók száma, 1000 főre (db, 2022). Forrás: az Eurostat adatai alapján az Egyensúly Intézet számítása

A városi kulturális életben ugyancsak fontos szerepet betöltő mozik befogadó kapacitását tekintve Split (37,7 ülés/1000 lakos) és Maribor (37,4/1000 lakos) teljesít a legjobban. E tekintetben azonban már **Székesfehérvár is dobogós helyen szerepel: 29 moziülés jut ezer lakosra, amivel a magyar megyeszékhely a harmadik helyen szerepel a vizsgált városok körében.** Érdeemes mindehhez hozzátenni, hogy a KKET-be bevont települések közül mindössze Haszkovóban és Daugavpilsben nem működik filmszínház.

Mozziülések száma, 1000 főre (db, 2022)

20. ábra: Moziülések száma, 1000 főre (db, 2022). Forrás: az Eurostat adatai alapján az Egyensúly Intézet számítása

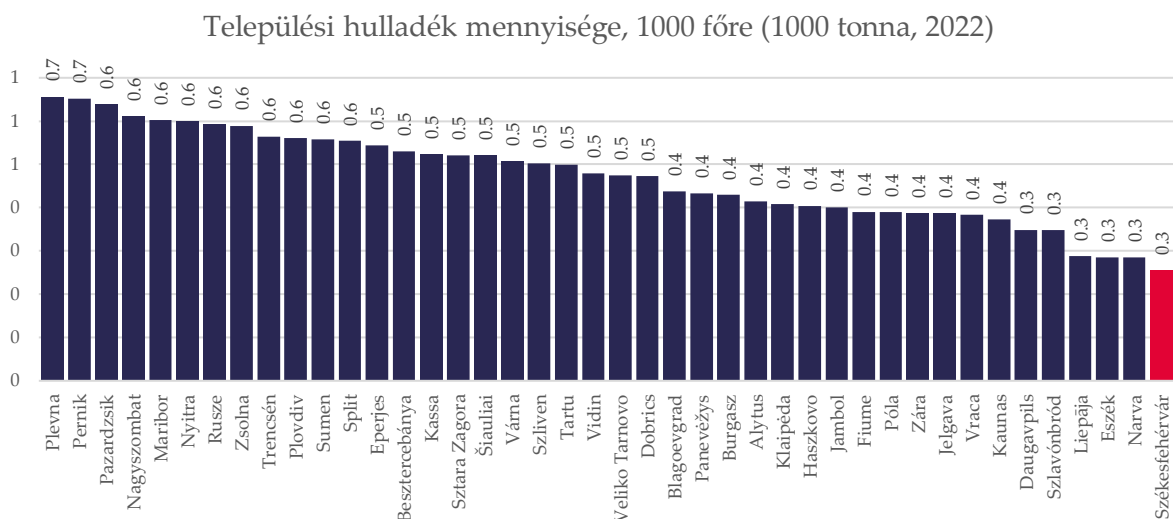
Mindezek alapján Székesfehérvár kulturális élete a vizsgált mutatók értékeit tekintve vegyes képet mutat. A színházi kapacitás viszonylag korlátozott, ugyanakkor a múzeumlátogatók száma és a mozikapacitás arra utal, hogy a város kulturális intézményei stabil közönséget érnek el, és fontos szerepet töltenek be a

helyi kulturális életben. A kulturális kínálat így elsősorban a múzeumi és szabadidős kulturális intézményekre épül.

1.6. Városi környezet, szolgáltatások és rekreáció

A városi életminőséget nemcsak a gazdasági és társadalmi viszonyok, hanem a települési környezet fenntarthatósága és a lakosság számára elérhető szolgáltatások is alapvetően befolyásolják. A város működésének környezeti lenyomata – például a települési hulladék mennyisége – nélkülözhetetlen információkat biztosítanak a fogyasztási mintázatokról és a városi szolgáltatások hatékonyságáról. A kereskedelmi és rekreációs infrastruktúra azt mutatja meg, hogy a lakosság milyen feltételek mellett tudja igénybe venni a mindennapi szolgáltatásokat és a szabadidős lehetőségeket.

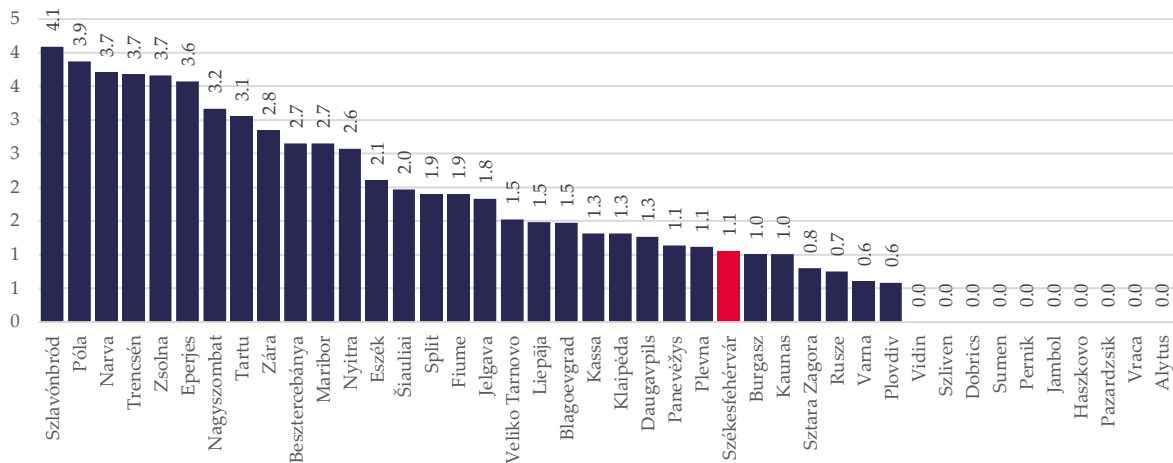
A települési hulladék mennyiségét tekintve Székesfehérvár kiemelkedően jó eredményt mutat: ezer lakosra vetítve mindössze 0,3 ezer tonna települési hulladék keletkezik, amivel a város a vizsgált települések között az egyik legalacsonyabb értéket éri el. A rangsor másik végén főként bolgár városok – például Plevna (Pleven), Pernik és Pazardzsisik – található, ahol a lakosságarányos hulladékmennyiség 0,6-0,7 ezer tonna körül alakul.

21. ábra: Települési hulladék mennyisége, 1000 főre (1000 tonna, 2022). Forrás: az Eurostat adatai alapján az Egyensúly Intézet számítása

A kereskedelmi infrastruktúra egyik jól mérhető eleme a bevásárlóközpontok jelenléte. **Székesfehérváron 100 ezer lakosra vetítve 1,1 bevásárlóközpont található – ez inkább alacsony értéknek tekinthető a vizsgált városok között.** A legmagasabb értékek a horvátországi Szlavónbródban (Slavonski Brod) és Pólában (Pula) figyelhetők meg, miközben tíz városban egyáltalán nincs pláza.

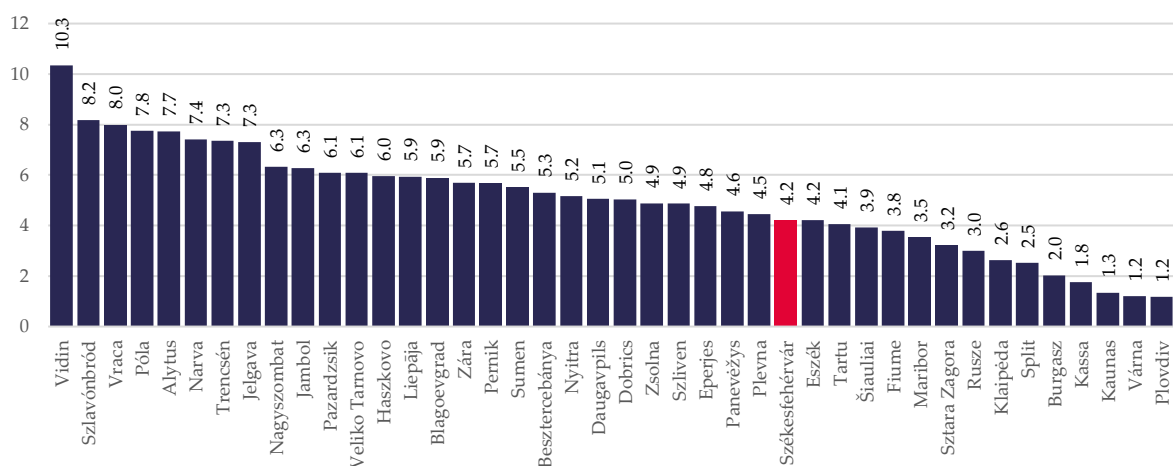
Plázák száma, 100 000 főre (db, 2026)

22. ábra: Plázák száma, 100 000 főre (db, 2026). Forrás: a Google Maps adatai alapján az Egyensúly Intézet számítása

A közmedencék jelenléte a városi rekreációs infrastruktúra fontos eleme, amely sportolásra, rekreációra és a szabadidő aktív eltöltésére is lehetőséget biztosít a polgárok számára. **Székesfehérváron 100 ezer lakosra vetítve mintegy 4,2 közmedence áll rendelkezésre, ami ebben az összevetésben gyengébb értéknek minősül.** Ezen a területen Vidin (10,3 medence/100 000 lakos), Szlavónbród (Slavonski Brod) (8,2 medence/100 000 lakos), valamint Vraca (8 medence/100 000 lakos) foglalja el a legelőkelőbb helyeket a rangsorban.

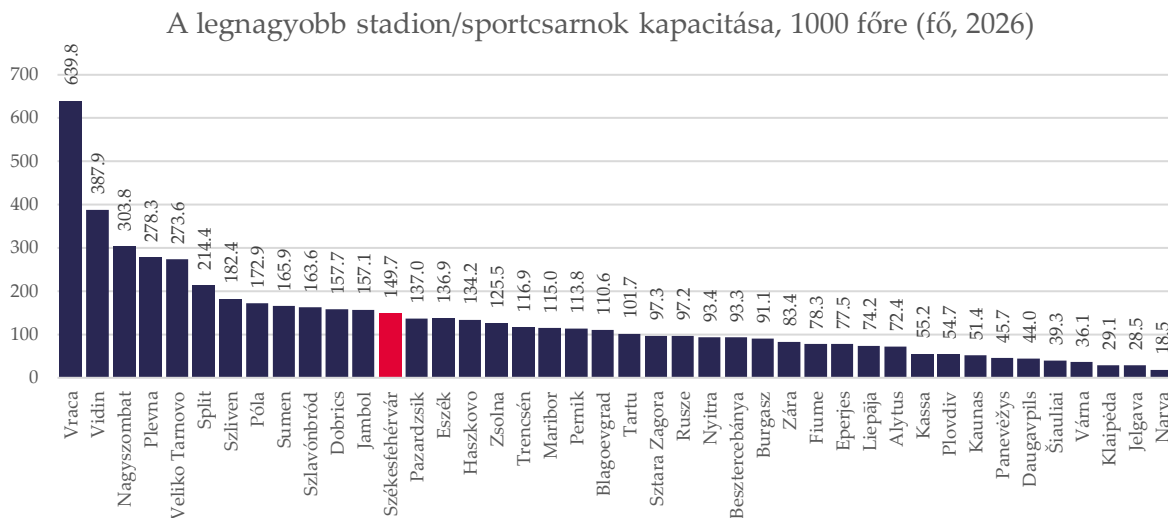
Közmedencék száma, 100 000 főre (db, 2022)

23. ábra: Közmedencék száma, 100 000 főre (db, 2022). Forrás: az Eurostat adatai alapján az Egyensúly Intézet számítása

A nagyobb sportlétesítmények kapacitása szintén fontos eleme a városi rekreációs és rendezvényinfrastruktúrának, mivel ezek a létesítmények nemcsak

sporteseményeknek, hanem közösségi és kulturális rendezvényeknek is helyet adhatnak. **Székesfehérváron a legnagyobb sportlétesítmény kapacitása alapján ezer lakosra vetítve mintegy 150 férőhely érhető el, amelyet a Sóstói Stadion biztosít.** A rangsor elején olyan városok állnak, amelyekben a lakosság létszámához képest aránytalanul nagy stadion található: Vraca esetében például a Hriszto Botev Stadion, Vidinben pedig a Georgi Benkovszki Stadion jelentősen növeli a lakosságarányos kapacitást.

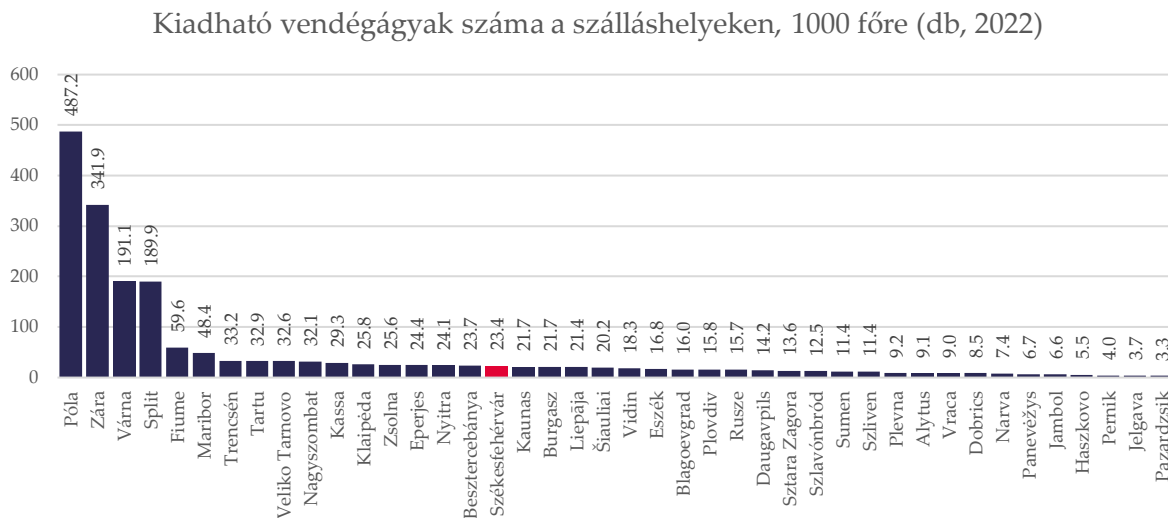
24. ábra: A legnagyobb stadion/sportcsarnok kapacitása, 1000 főre (fő, 2026). Forrás: egyedi keresések alapján az Egyensúly Intézet számítása

Székesfehérvár helyzete a városi környezet és fenntarthatóság szempontjából igen kedvezőnek minősíthető. A települési hulladék mennyisége régiós összehasonlításban kiemelkedően alacsony, ami a város környezeti teljesítményének egyik fontos erősségére utal. A szolgáltatási és rekreációs infrastruktúra ugyanakkor inkább mérsékelt kapacitással rendelkezik, vagyis ezen például a strandok és bevásárlási lehetőségek területén további fejlesztési lehetőségekről lehet beszélni.

1.7. Turizmus

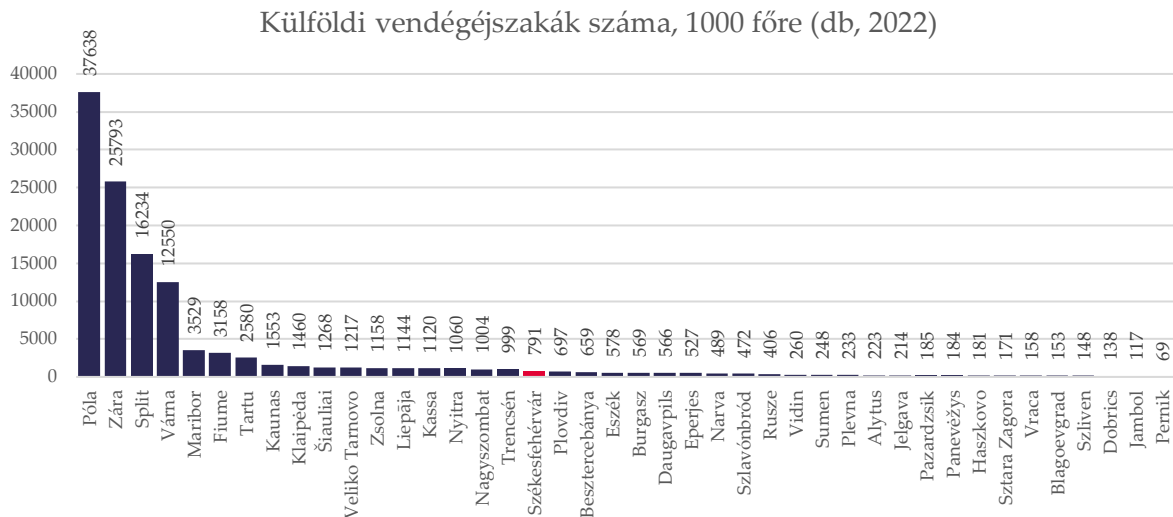
A turizmus és az ahhoz kapcsolódó szolgáltatások kiemelten fontos szerepet játszanak a modern városok gazdaságában. A látogatók jelenléte nemcsak a szálláshelykapacitások kihasználtságát növeli, hanem élénkíti a vendéglátást, a kulturális szolgáltatásokat és a helyi kereskedelmet is. A turisztikai aktivitás vizsgálata révén arról is képet kapunk, hogy egy város mennyire képes bekapcsolódni a regionális és nemzetközi vérkeringésbe, illetve hogy mennyire vonzó célpont a látogatók számára. Az alábbiakban a turizmus fejlettségét több, egymást kiegészítő mutató segítségével vizsgáljuk.

A kiadható vendégágyak lakosságarányos száma jelentős különbségeket mutat a vizsgált városok között. A rangsort egyértelműen a horvát tengerparti városok vezetik: különösen Póla (Pula) és Zára (Zadar) esetében kiemelkedően magas a szálláshely-kapacitás. Ezzel szemben **Székesfehérváron ezer lakosra vetítve mintegy 22 vendégágy található – ez átlagos érték a vizsgált városok mezőnyében, vagyis lemaradásról nem beszélhetünk, e téren ugyanakkor bizonyosan van tér a további fejlesztéseknek.**

25. ábra: Kiadható vendégágyak száma a szálláshelyeken, 1000 főre (db, 2022). Forrás: az Eurostat adatai alapján az Egyensúly Intézet számítása

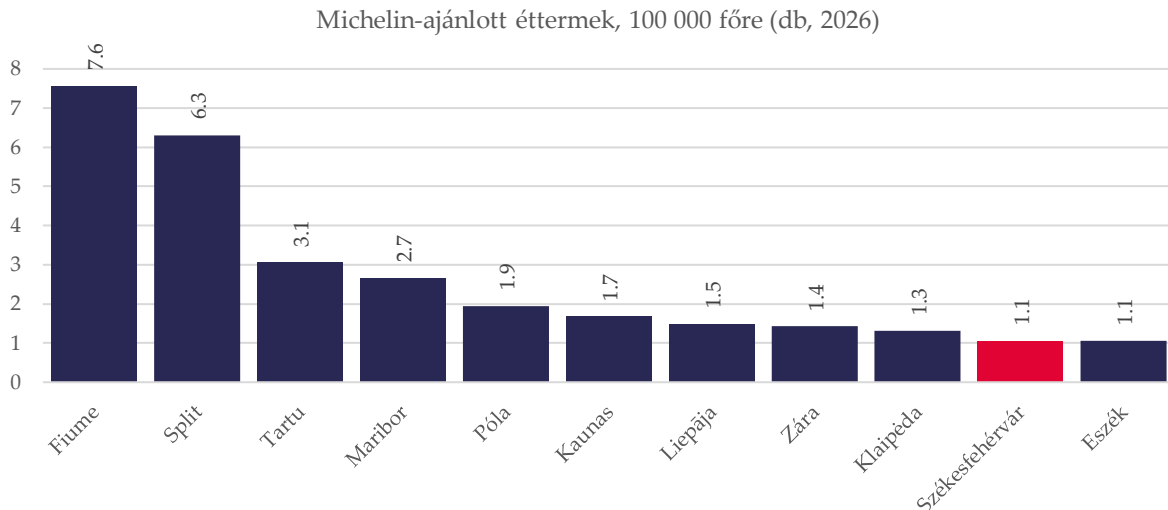
A szálláshely-kapacitások eloszlása is a turisztikai kereslet általános területi mintázatát követi. A külföldi vendégéjszakák száma alapján a legerősebb turisztikai teljesítményt megint csak az adriai városok mutatják: Póla (Pula), Zára (Zadar) és Split kiugróan magas értékekkel rendelkeznek. **Székesfehérváron ezer lakosra vetítve mintegy 791 külföldi vendégéjszaka jut, ami mérsékeltnek tekinthető ebben a mezőnyben.**

26. ábra: Külföldi vendégéjszakák száma, 1000 főre (db, 2022). Forrás: az Eurostat adatai alapján az Egyensúly Intézet számítása

A szálláshelyek minősége azt befolyásolja számottevő mértékben, hogy egy város milyen fizetőképességű vendégkört képes odavonzani. A magasabb kategóriájú szállodák jelenléte ezért a turisztikai infrastruktúra fejlettségének egyik fontos indikátora. A vizsgált városok közül ebben a mutatóban is főként az adriai turisztikai központok emelkednek ki: Split, Zára (Zadar) és Póla (Pula) rendelkeznek a legmagasabb lakosságátlagos értékekkel. **Székesfehérváron ezzel szemben nem működik ötszallagos szálloda, a város turizmusa inkább a közép kategóriás szálláshelyekre épül. Ez akkor is fejleszthető terület, ha hozzátesszük, hogy a vizsgált települések többségében ugyancsak nem elérhető ilyen magas kategóriájú szálláshely: a 42 város közül 29-ben egyáltalán nem működik ötszallagos hotel.**

Ezzel összefüggésben azt is érdemes megvizsgálni, hogy a városok milyen színvonalú gasztronómiai kínálattal rendelkeznek, hiszen a minőségi vendéglátás a turisztikai élmény és a magasabb fizetőképességű vendégkör vonzásának egyik kulcsa. A városok gasztronómiai pozícióját a Michelin-ajánlással rendelkező éttermek számával lehet megragadni. A vizsgált települések közül egyértelműen Fiume (Rijeka) és Split emelkedik ki, de Tartu és Maribor gasztronómiai vonzereje is viszonylag erős. **Székesfehérváron 100 ezer lakosra vetítve 1,1 Michelin-ajánlott étterem üzemel, ami a gyakorlatban egyetlen ilyen minősítésű vendéglátóhely jelenlétét jelenti: a Michelin Guide által évek óta ajánlott 67 Sigma étteremét.**

27. ábra: Michelin-ajánlott éttermek, 100 000 főre (db, 2026). Forrás: a Michelin Guide adatai alapján az Egyensúly Intézet számítása

A turizmus fejlődését a nemzetközi elérhetőség is magától értetődően befolyásolja. A vizsgált városok közül viszonylag kevés rendelkezik saját nemzetközi repülőtérrel; ilyen például Split, Zára (Zadar), Póla (Pula), Fiume (Rijeka), Eszék (Osijek), Maribor, Kassa (Košice), Zsolna (Žilina) és Kaunas. Székesfehérvár esetében ilyen infrastruktúra nem elérhető, ugyanakkor a Budapest Liszt Ferenc Nemzetközi Repülőtér közelsége részben ellensúlyozhatja ezt a hiányt.

Végezetül a turisztikai vonzerőt a világörökségi helyszínek jelenléte is erősítheti: ezek a nemzetközi szinten is kiemelt kulturális értékek gyakran számottevő mértékben tudják növelni a városok ismertségét és látogatottságát. A vizsgált települések közül Split és Zára (Zadar), valamint Kaunas rendelkezik UNESCO-világörökségi státusszal, míg Székesfehérvár ma nem rendelkezik ilyen besorolással. A magyar történelemben játszott kiemelkedő szerepe és jelentősége alapján ugyanakkor a város komoly kulturális potenciállal bír. **Mint az közismert, Székesfehérvár – egyebek mellett koronázóvárosként és a királyi temetkezések helyszíneként – a középkori magyar királyság egyik központja volt, évszázadokon keresztül meghatározó szerepet betöltve a magyar államiség történetében. Ez az örökség a kulturális turizmus szempontjából is további komoly lehetőségeket hordozhatna magában.**

Összességében az ismertetett mutatók alapján a vizsgált városok turisztikai profilja látványosan eltér egymástól. Az adriai tengerparti településeken a turizmus értelemszerűen meghatározó gazdasági szerepet játszik, amit a szálláshely-kapacitás és a vendégéjszakák kiemelkedő száma is jelez. **A térség szárazföldi városaiban ezzel szemben a turizmus mérsékeltebb szerepet játszik, és sok esetben döntően kulturális vagy üzleti jellegű.**

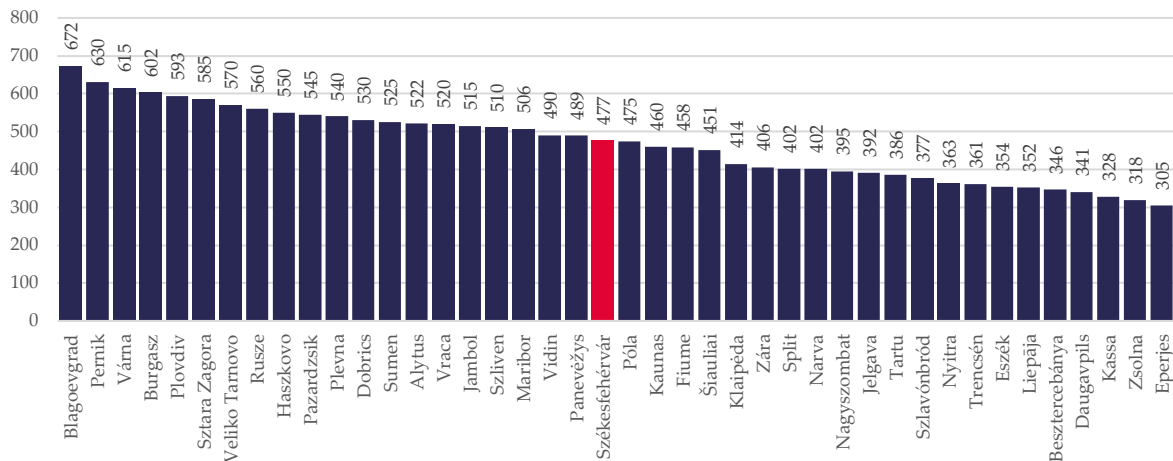
Székesfehérvár ebben az összehasonlításban a régió belül közepes turisztikai intenzitással rendelkező városként jellemezhető. A szálláshely-kapacitás és a vendégéjszakák száma alapján a város nem tartozik a legerősebb turisztikai központok közé, ugyanakkor a minőségi vendéglátás jelenléte egyértelműen arra utal, hogy képes magasabb színvonalú szolgáltatásokat kínálni a látogatóknak. A budapesti nemzetközi repülőtér közelsége és a város történelmi öröksége pedig olyan adottságok, amelyekre építve a magyar megyeszékhely kulturális turizmusa a jövőben intenzíven tovább fejleszthető lenne.

1.8. Mobilitás

A városi infrastruktúra vizsgálatokor külön figyelmet érdemel a mobilitás: egy város működését, a munkaerő helyzetét és a lakók mindennapi életének szerveződését alapvetően határozza meg a közlekedési rendszer minősége. A közlekedési lehetőségek nemcsak azt befolyásolják, hogy az emberek milyen gyorsan és mennyire kényelmesen jutnak el a munkahelyükre, az oktatási intézményekbe vagy a szolgáltatási helyekhez, hanem a város gazdasági integrációjában és térségi kapcsolataiban is meghatározó szerepet játszanak. A mobilitási dimenzió több mutató segítségével ragadható meg, mindenekelőtt a gépjármű-ellátottság, a közösségi közlekedés költségei, a vasúti infrastruktúra sűrűsége, a kerékpáros közlekedés feltételei, valamint a közlekedésbiztonság alapján.

Székesfehérváron ezer lakosra vetítve 476 személygépkocsi jut, ami átlagos eredménynek tekinthető a régió belül. A legmagasabb értékeket főként bolgár városokban regisztrálták: Blagoevgradban, Pernikben, Várnán és Burgaszban ezer lakosra vetítve több mint 600 személygépkocsi jut. Ez részben azzal magyarázható, hogy ezekben a városokban a közösségi közlekedési rendszerek fejlettsége sok esetben gyengébb, így az egyéni autóhasználat nagyobb szerepet játszik a mindennapi közlekedésben. A rangsor másik végén több szlovák és balti város található. A szlovákiai Eperjes (Prešov) (305 személygépkocsi/1000 lakos), Zsolna (Žilina) (318 személygépkocsi/1000 lakos) és Kassa (Košice) (328 személygépkocsi/1000 lakos), valamint a lett Daugavpils (341 személygépkocsi/1000 lakos) és Liepāja (352 személygépkocsi/1000 lakos) esetében az autók lakosságarányos száma jóval alacsonyabb az átlagosnál.

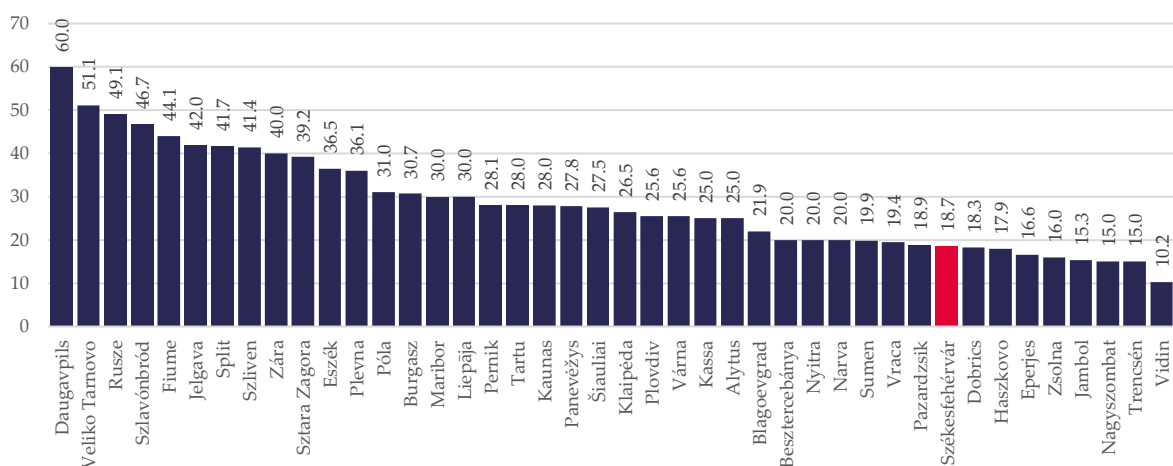
Regisztrált személygépkocsik száma, 1000 főre (db, 2022)

28. ábra: Regisztrált személygépkocsik száma, 1000 főre (db, 2022). Forrás: az Eurostat és a bolgár statisztikai hivatal adatai alapján az Egyensúly Intézet számítása

A közösségi közlekedés költségei nagyban meghatározzák, hogy a lakók milyen mértékben veszik igénybe a tömegközlekedést a mindennapokban. A havi bérlet ára ezért nemcsak a közlekedési rendszer működéséről, hanem annak megfizethetőségéről is képet ad. **Székesfehérváron a havi közlekedési bérlet ára mintegy 19 eurónak felel meg, ami inkább az alacsonyabb értékek közé tartozik a vizsgált mintán belül.** A havibérlet ára számos városban jóval magasabb: kiemelkedik például a lett Daugavpils, ahol eléri a 60 eurót, de közel tíz vizsgált városban is legalább kétszer akkora, mint Székesfehérváron.

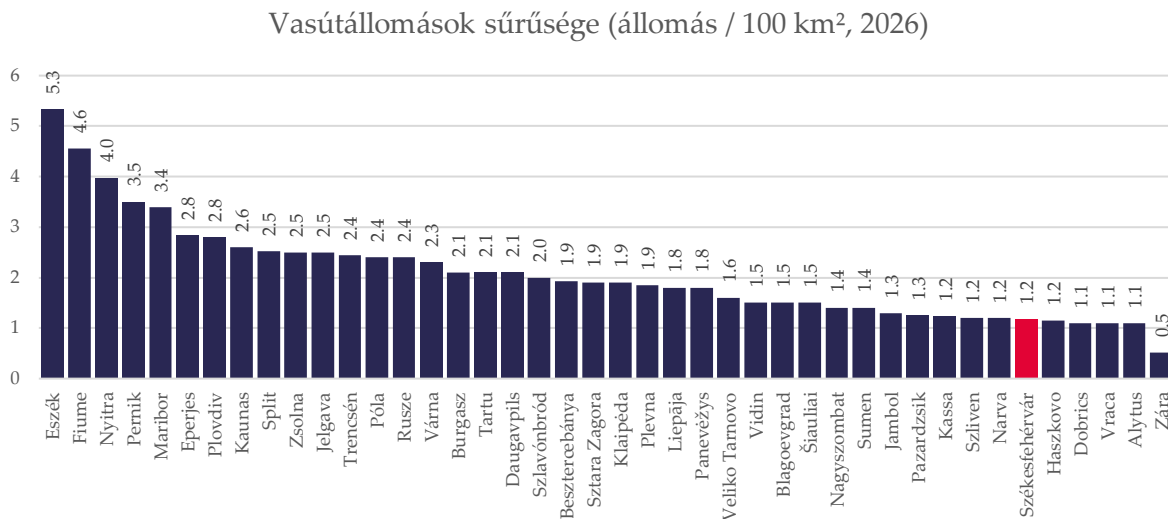
A havi közlekedési bérlet ára (euró, 2022)

29. ábra: A havi közlekedési bérlet ára (euró, 2022). Forrás: az Eurostat adatai alapján az Egyensúly Intézet számítása

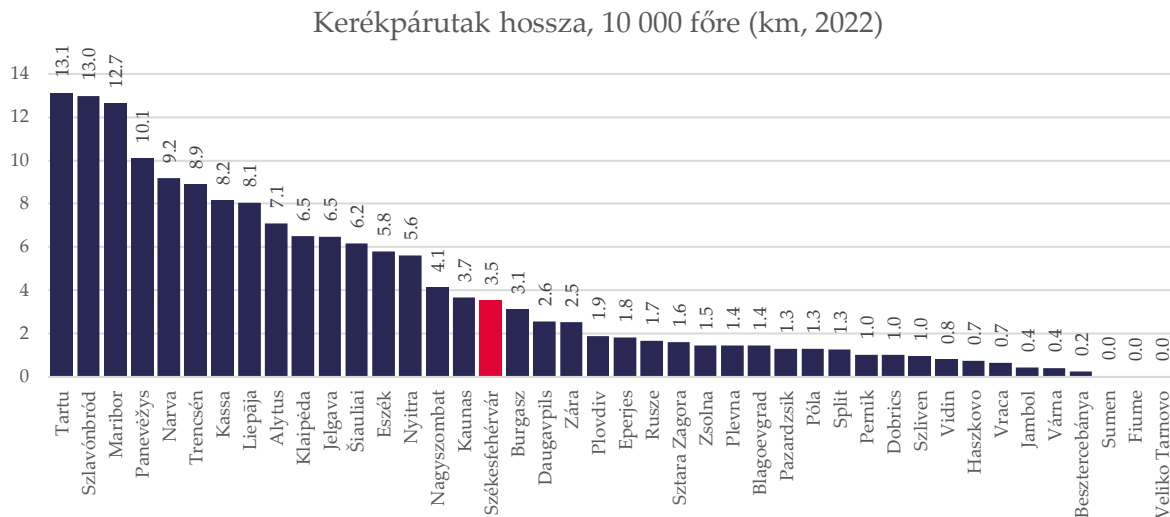
A vasúti infrastruktúra sűrűségéből kiderül, hogy egy adott térségben mennyire könnyen érhető el a kötöttpályás közlekedés, ami a regionális mobilitás és az ingázás

szempontjából is különösen fontos tényező. **Székesfehérváron 100 négyzetkilométerre vetítve körülbelül 1,2 vasútállomás jut, ami a vizsgált városok körében szerénynek mondható.** A legmagasabb értékeket Eszék (Osijek) (5,3 állomás/100 km²) és Fiume (Rijeka) (4,6 állomás/100 km²) esetében regisztrálták, míg a rangsor másik végén például Zára (Zadar) (0,5 állomás/100 km²) található, ahol a vasúti infrastruktúra sűrűsége jóval alacsonyabb.

30. ábra: Vasútállomások sűrűsége (állomás / 100 km², 2026). Forrás: a Google Maps adatai alapján az Egyensúly Intézet számítása

A kerékpáros infrastruktúra fejlettsége egyre fontosabb szerepet játszik a városi mobilitásban, hiszen rövidebb távolságok vonatkozásában a kerékpár a legfenntarthatóbb és legegészségesebb közlekedési alternatíva. **Székesfehérváron tízezer lakosra vetítve mintegy 3,5 kilométer kerékpárút esik, ami a KKET által vizsgált városok körében átlagosnak mondható.** Ebben a dimenzióban Tartu, Szlavónbród (Slavonski Brod) és Maribor teljesít a legjobban (10 000 főre több mint 12 kilométer esik), miközben Shumen, Fiume (Rijeka) és Veliko Tarnovo városában gyakorlatilag nincs kerékpáros infrastruktúra.

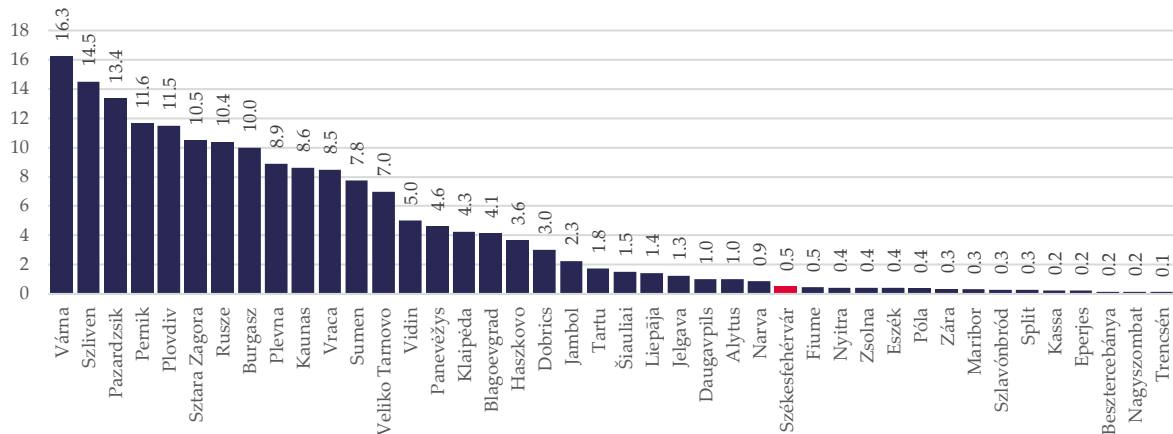

31. ábra: Kerékpárutak hossza, 10 000 főre (km, 2022). Forrás: az Eurostat adatai alapján az Egyensúly Intézet számítása

A közlekedésbiztonság a városi mobilitás egyik kulcsfontosságú eleme. A halálos közlekedési balesetek száma jól jelzi, hogy a közlekedési rendszer mennyire képes biztonságos környezetet biztosítani a közlekedők számára. Ez az indikátor nemcsak a közlekedési szabályok betartását vagy a közlekedési kultúrát tükrözi, hanem emellett a közlekedési infrastruktúra minőségéről, a forgalomszervezés hatékonyságáról és a városi közlekedési környezet kialakításáról is fontos információkat nyújt. A biztonságosabb úthálózat, az átgondolt közlekedésszervezés, valamint a jól kialakított gyalogos- és kerékpáros infrastruktúra mind hozzájárulhat a súlyos balesetek számának csökkentéséhez.

A közlekedési balesetek számát tekintve jelentős különbségek figyelhetők meg a vizsgált városok között. Székesfehérvár ebben az összehasonlításban kifejezetten a biztonságosabb városok közé tartozik: a 2015 és 2022 közötti időszakban a halálos közlekedési balesetek száma 10 ezer lakosra vetítve átlagosan 0,9 volt. Ez egyértelműen a kedvezőbb értékek közé tartozik, különösen azt figyelembe véve, hogy a középmézőnynél rosszabb helyzetű városokban rendre kifejezetten extrém számokat regisztrálnak: Várna, Szliven és Pazardzsik esetében például a vizsgált időszakban a halálos közlekedési balesetek száma 10 ezer lakosra vetítve 14–16 eset körül alakult.

Halálos közlekedési balesetek számának átlaga, 10 000 főre (db, 2015–2022)

32. ábra: Halálos közlekedési balesetek számának átlaga, 10 000 főre (db, 2015–2022). Forrás: az Eurostat adatai alapján az Egyensúly Intézet számítása

A mobilitási mutatók tekintetében Székesfehérvár kiegyensúlyozott képet mutat: a gépjármű-ellátottság és a kerékpáros infrastruktúra tekintetében a mezőny átlagához közel helyezkedik el, a közösségi közlekedés költségei relatíve alacsonyak, a közlekedésbiztonsági mutatók pedig kifejezetten kedvezőnek mondhatók. **Össességében a magyar megyeszékhely mobilitási rendszere régiós összehasonlításban stabilnak és működőképesnek minősíthető, még úgy is, hogy a kötőtpályás közlekedés sűrűsége valamelyest elmarad a régiós átlagtól.**

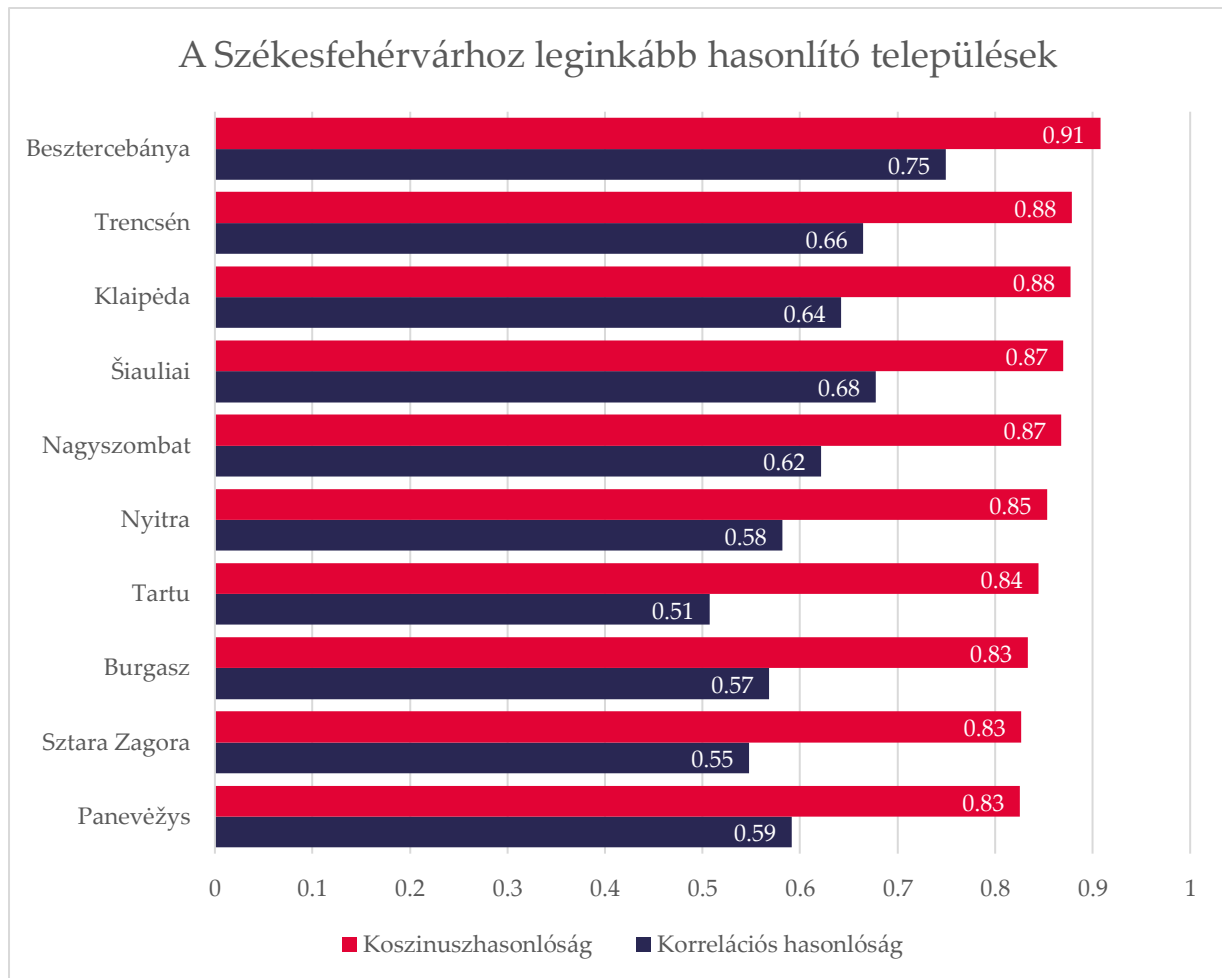
2. Hasonlóságok és kiemelt fejlődési területek

A KKET egyik kiemelt célja volt, hogy sikerüljön azonosítani azokat a regionális városokat, amelyek fejlődési profilja a legközelebb áll a Székesfehérváréhoz. Ennek segítségével nemcsak a város helyzete értelmezhető pontosabban a régiós összehasonlításban, hanem az is meghatározható, hogy a hozzá leginkább hasonló településekhez képest mely területeken kínálóznak további fejlődési lehetőségek a magyar megyeszékhely számára.

A hasonlósági elemzés során két egymást kiegészítő módszert alkalmaztunk. Az első, a korrelációs hasonlóság azt méri, hogy két város indikátorprofilja mennyiben követ azonos mintázatot – vagyis ahol az egyik város erős, ott a másik is erős-e, és ahol gyenge, ott a másik is gyenge-e, függetlenül a konkrét értékek szintjétől. A koszinusz hasonlóság ennél pontosabb: nemcsak az együttmozgás irányát, hanem az értékek arányos szerkezetét is figyelembe veszi, így két város akkor számít hasonlónak, ha az egyes indikátorok egymáshoz viszonyított nagyságrendje is közel azonos.

A korrelációs hasonlóság esetében például ha Székesfehérvár a foglalkoztatottságban magas, a turisztikai mutatókban pedig alacsony értéket mutat, és Nagyszombat (Trnava) is pontosan ezt a mintázatot követi, a korreláció magas lesz – még akkor is, ha Nagyszombat (Trnava) foglalkoztatottsági indexpontszáma 76, Székesfehérváré pedig 100. A koszinusz hasonlóság ennél tovább megy: ha Székesfehérvárnál a foglalkoztatottsági mutató közel másfélszerese a biztonságérzetnek (100 vs. 67), akkor Nagyszombat (Trnava) csak akkor számít hasonlónak, ha nála is hasonló az arány – és valóban, Nagyszombat (Trnava) értékei (76 vs. 51) nagyjából ugyanezt az arányt mutatják, ami magyarázza a két város közötti kiemelkedően magas, 0,87-es koszinusz hasonlóságot.

A két módszer eredményei hasonló következtetésre vezettek: a Székesfehérvárhoz leginkább hasonló városok között három szlovák regionális központ – Trencsén (Trenčín), Nagyszombat (Trnava), és Besztercebánya (Banská Bystrica) – szerepel, amelyek mellett két litván város, Klaipėda és Šiauliai is az első ötbe került. Ez a vegyes összetétel jól mutatja, hogy Székesfehérvár fejlettségi profilja egy tágabban értelmezett kelet-közép-európai várostípus jellegzetességeit mutatja. A leginkább hasonló települések több szempontból is közös mintázatot mutatnak: stabil munkaerőpiaccal rendelkeznek, és fontos regionális gazdasági központként funkcionálnak, miközben turisztikai szerepük és felsőoktatási kapacitásuk általában mérsékeltebb.

33. ábra: A Székesfehérvárhoz leginkább hasonlító települések

A következő lépésben azt vizsgáltuk meg, hogy Székesfehérvár hogyan viszonyul a hozzá leginkább hasonló öt városhoz a vizsgált 35 indikátor alapján. A referenciaértéket minden esetben e települések átlagos teljesítménye adta. Az indikátorok három kategóriába (hasonló, kedvezőbb vagy rosszabb) kerültek annak alapján, hogy Székesfehérvár értékei mennyiben térnek el a referenciavárosok átlagától, vagyis hogy milyen a város teljesítménye a nemzetközi összehasonlításban.

19 indikátor esetében az eltérés 10 ponton belül maradt, vagyis ezek tekintetében hasonlóságról beszélhetünk. Ez elsősorban a városok alapvető szerkezeti jellemzőiben figyelhető meg: a lakásárak, a lakásépítési aktivitás, a tömegközlekedési bérletárak, a szolgáltatási szektor foglalkoztatási arányai, valamint a népességváltozás és a természetes fogyás mutatói Székesfehérváron mind a referenciavárosokéhoz nagyon hasonló értékeket mutatnak. Mindezek mellett a turisztikai kapacitások mutatói – a vendégágyak száma és a külföldi vendégéjszakák – esetében is csak mérsékelt különbségekről lehet beszélni.

Ugyanakkor 9 terület esetében Székesfehérvár felülmúlja a referenciavárosok átlagos teljesítményét. A legerősebb különbség a foglalkoztatottság dimenziójában

mutatkozik, aminek fő oka a város jelentős munkaerőpiaci vonzerejében és regionális gazdasági szerepében keresendő. Emellett az információtechnológiai és kommunikációs szektor jelenléte, a közbiztonság mutatói, valamint az egészségügyi infrastruktúra kapacitása is kedvezőbb képet mutat a referenciavárosok átlagához képest. Ezek egyértelmű versenyelőnyt jelentenek a megyeszékhely számára a vizsgálatba bevont többi városhoz képest.

Mindezek mellett hét olyan indikátor azonosítható, amelyben Székesfehérvár teljesítménye elmarad a referenciavárosok átlagától. A legnagyobb különbségek a városi szolgáltatások és az infrastruktúra egyes elemeinél jelennek meg: az átlagosnál alacsonyabb a plázák és a gyógyszertárak lakosságarányos száma, kisebb a kulturális intézmények sűrűsége, továbbá a vasúti és kerékpáros közlekedési infrastruktúra területén is mutatkoznak fejlesztési lehetőségek. Emellett a bérszínvonal is elmarad a referenciavárosok átlagától – igaz, itt alapvetően a vizsgálatba bevont országok általános különbségei mutatkoznak meg városi szinten. Bár a jövedelmi viszonyok alakulása nem közvetlenül önkormányzati hatáskör, a helyi gazdaságfejlesztési eszközök alkalmazása (például a magasabb hozzáadott értékű vállalkozások és tudásintenzív ágazatok vonzása) közvetve hozzájárulhat a bérek emelkedéséhez és a gazdasági szerkezet további erősödéséhez.

3. Összefoglalás

A Kelet-Közép-Európai Településindex eredményei alapján **Székesfehérvár a vizsgált 42 város között 46,1 indexponttal a 7. helyen végzett.** Ezzel az eredménnyel a magyar megyeszékhely a hasonló méretű és szerepkörű regionális központok mezőnyének élvonalába tartozik.

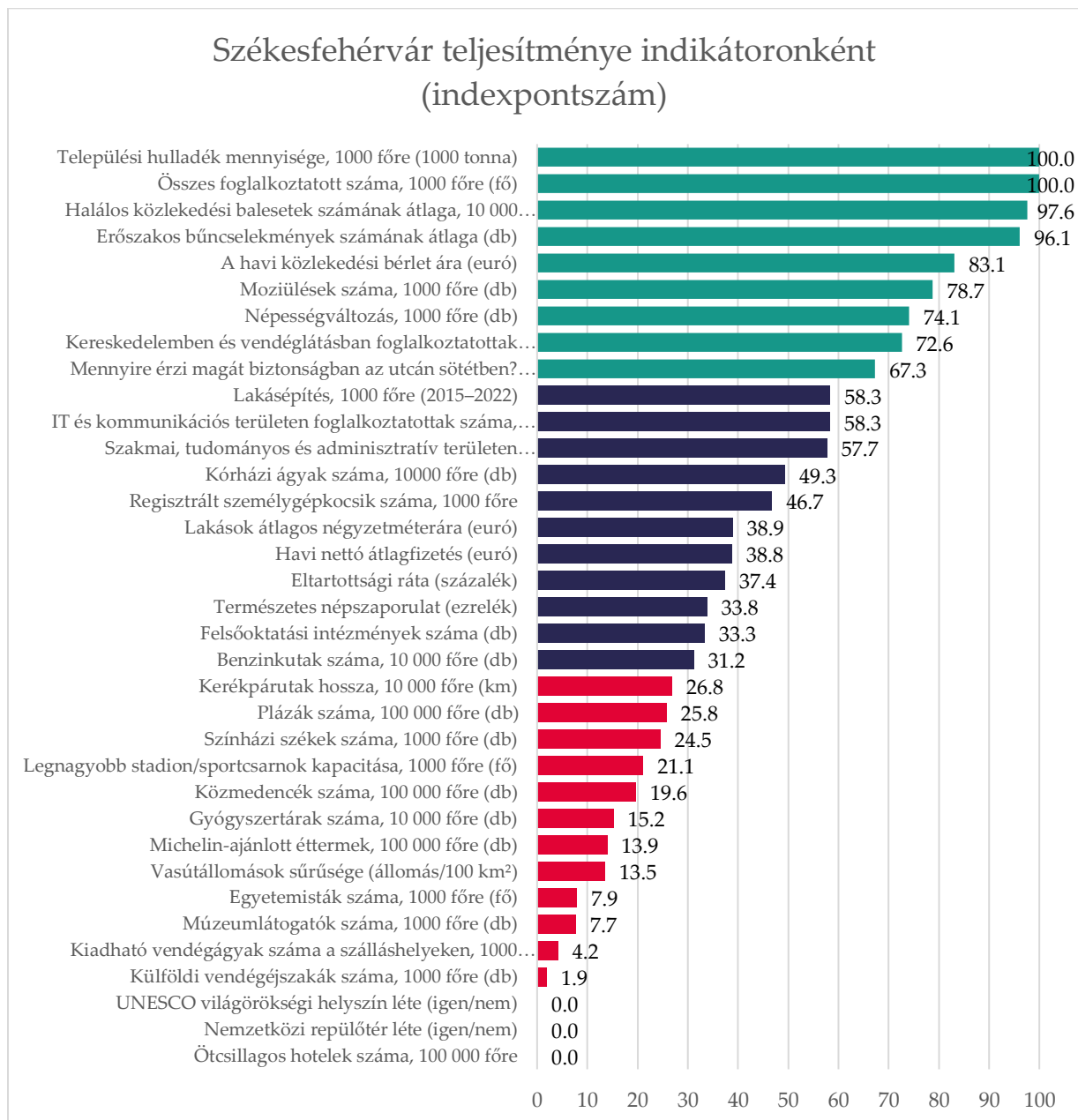
Az eredmények alapján Székesfehérvár teljesítménye több területen is kifejezetten erősnek tekinthető. A legmagasabb indexpontot elérő mutatók elsősorban a gazdasági stabilitáshoz, a biztonsághoz és a fenntarthatósághoz kapcsolódnak. A foglalkoztatottság lakosságarányos szintje a mezőny élvonalába tartozik, vagyis Székesfehérvár a térség egyik legfontosabb munkaerőpiaci központja. Hasonlóan kedvező képet mutat a közbiztonság és a közlekedésbiztonság is: az erőszakos bűncselekmények és a halálos közlekedési balesetek száma alacsony, a lakosság biztonságérzete pedig viszonylag magasnak mondható. A települési hulladék lakosságarányos mennyisége a vizsgált városok között a legalacsonyabbak közé tartozik, vagyis a város környezeti teljesítménye régiós összehasonlításban is kifejezetten jónak minősül.

A KKET eredményei alapján Székesfehérvár gazdasági szerkezetét tekintve is előnyös pozícióban van. Az információtechnológiai és kommunikációs szektorban, valamint a szakmai és tudományos szolgáltatások területén foglalkoztatottak aránya a mezőny élvonalába tartozik. Ugyancsak jelentős a szolgáltatási szektor súlya, ami a város gazdasági sokszínűségére enged következtetni. Mindezek alapján **Székesfehérvár stabil gazdasági szerkezetű regionális munkaerőpiaci központként írható le.**

Ugyanakkor a város számos mutató értéke alapján inkább a középmezőnyben helyezkedik el. Ide tartozik például a lakásépítés üteme, a lakások szintje, az autóellátottság vagy az eltartottsági ráta. A népességváltozás és a természetes fogyás mértéke szintén a régiós átlaghoz áll közel, ami annyit jelent, hogy Székesfehérvár társadalmi és gazdasági szerkezete több alapvető mutató tekintetében belesimul a hozzá hasonló regionális központok mintázatába.

Az alacsonyabb indexpontot elérő mutatók elsősorban a városi szolgáltatások, a kulturális infrastruktúra és a turizmus területéhez tartoznak. A plázák, a gyógyszertárak és a közmedencék lakosságarányos száma alacsonyabb a referenciavárosok átlagánál, és a kerékpáros infrastruktúra hossza, valamint a vasúti infrastruktúra sűrűsége is a mezőny hátuljához tartozik. Hasonló a helyzet a kulturális és turisztikai mutatókkal, például a színházak, a múzeumlátogatók, a vendégházak vagy a külföldi vendégéjszakák számával. Az összehasonlítás alapján az egyetemisták lakosságarányos száma kifejezetten alacsony Székesfehérváron, ami több szempontból

is korlátozhatja a megyeszékhely fejlődési lehetőségeit: a felsőoktatási jelenlét ugyanis nemcsak a helyi munkaerő-utánpótlást erősíti, hanem a városi kulturális életet, az innovációs kapacitást és a szolgáltatási szektor dinamizmusát is. **Mindebből az következik, hogy Székesfehérvár gazdasági szerepe jelenleg nagyobb mértékben épül a regionális ipari és munkaerőpiaci funkciókra, miközben a turizmus és a kulturális infrastruktúra területén további fejlesztési lehetőségek azonosíthatók.**

34. ábra: Székesfehérvár teljesítménye indikátoronként (indexpontszám).¹

¹ Az indikátorok színezése Székesfehérvár relatív teljesítményét jelzi a vizsgált városok mezőnyében. A zöld szín a kiemelkedően kedvező, a kék az átlaghoz közeli vagy közepes, míg a piros a relatíve gyengébb teljesítményt mutató indikátorokat jelöli. Az indexpontszámok minden esetben 0–100 közötti skálán kerültek meghatározásra, ahol a magasabb érték kedvezőbb pozíciót jelez a nemzetközi összehasonlításban.

A hasonlósági elemzés alapján Székesfehérvár fejlődési profilja néhány szlovák és balti regionális központhoz áll a legközelebb, így például Trencsénhez (Trenčín), Nagyszombathoz (Trnava), Besztercebányához (Banská Bystrica) és Šiauliaihoz. Ezek a városok stabil gazdasági bázissal rendelkeznek, és fontos regionális központként funkcionálnak. **Székesfehérvár pozíciója több kulcsterületen is kiemelkedően erős, különösen a foglalkoztatottság, a biztonság és az egészségügyi infrastruktúra tekintetében.** Ugyanakkor néhány területen további fejlődési lehetőségek azonosíthatók, mindenekelőtt a városi szolgáltatások sűrűsége, a kulturális infrastruktúra, a kerékpáros és vasúti közlekedés, valamint a város jövőálló képessége szempontjából kulcsfontosságú felsőoktatási vonzerő terén.

Módszertan

A Kelet-Közép-Európai Településindex (KKET) kidolgozásához több nemzetközi és nemzeti adatforrás nyilvános adatait használtuk fel. Az adatgyűjtés során az Eurostat, a vizsgált országok nemzeti statisztikai hivatalai, valamint különböző, nyilvánosan elérhető adatbázisok és platformok – többek között a Michelin Guide, a Google Maps, a Numbeo és a Trading Economics – adataira támaszkodtunk.

Az egyes változók kiválasztásakor fontos szempont volt az adatok összehasonlíthatósága és területi lefedettsége. Az elemzés során minden esetben a legfrissebb elérhető adatokat használtuk fel; ezek indikátortól függően 2022-es, 2024-es, 2025-ös vagy 2026-os évre vonatkoztak. A különböző adatforrások eltérő frissítési ciklusai miatt az indexben szereplő indikátorok nem minden esetben azonos időpontra vonatkoznak, ugyanakkor minden változó esetében a rendelkezésre álló legaktuálisabb adatot vettük figyelembe.

Az indikátorok feldolgozása több, egymásra épülő lépésben történt, annak érdekében, hogy a különböző mértékegységben és skálán szereplő változók összehasonlíthatók legyenek.

Első lépésben iránykorrekciót alkalmaztunk azoknál az indikátoroknál, amelyek esetében az alacsonyabb érték tanúskodik kedvezőbb teljesítményről. Az ilyen változók esetében az értékeket megfordítottuk, hogy minden indikátor vonatkozásában a magasabb érték jelölje a kedvezőbb helyzetet. Az átalakítás az alábbi képlet alapján történt:

$$x_i^{rev} = x^{max} + x^{min} - x_i$$

ahol a *Max* és a *Min* az adott indikátor legnagyobb és legkisebb értéke a vizsgált települések körében.

Ezt követően az indikátorokat standardizáltuk, hogy az eltérő skálán mért változók közös tartományba kerüljenek. A standardizálás során min-max normalizációt alkalmaztunk, amely minden indikátort 0 és 100 közötti skálára vetített. A standardizált értéket az alábbi képlet alapján számítottuk:

$$z_i = \frac{x_i - x^{min}}{x^{max} - x^{min}} \times 100$$

ahol a *Min* és a *Max* az adott indikátor minimum- és maximumértéke a vizsgált települések körében. A standardizálás eredményeként minden település minden

indikátor esetében 0 és 100 közötti pontszámot kapott, ahol a 0 a legkedvezőtlenebb, a 100 pedig a legkedvezőbb teljesítményt jelölte.

Az utolsó lépésben az indikátorokat súlyoztuk és aggregáltuk. A súlyozás lehetővé tette, hogy az egyes indikátorok eltérő jelentőséggel jelenjenek meg az összesített indexben. Az index értékét súlyozott átlagként számítottuk:

$$I_j = \frac{\sum_{i=1}^n w_i z_{ij}}{\sum_{i=1}^n w_i},$$

ahol I_j a j -edik település indexértéke, z_{ij} az i -edik indikátor standardizált értéke a j -edik településen, w_i pedig az adott indikátorhoz rendelt súly. A súlyok meghatározása szakmai megfontolások alapján történt, és azt tükrözi, hogy az egyes indikátorok milyen mértékben járulnak hozzá a települések fejlettségének és élhetőségének méréséhez.

Az indikátorok és súlyozásuk

Indikátor	Súly
A havi közlekedési bérlet ára (euró)	1
Benzinkutak, 10 000 főre (db)	0,5
Egyetemisták száma, 1000 főre (fő)	1
Eltartottsági ráta (százalék)	1
Erőszakos bűncselekmények számának átlaga (db)	1
Felsőoktatási intézmények száma (db)	1
Gyógyszertárak, 10 000 főre (db)	0,5
Halálos közlekedési balesetek számának átlaga, 10 000 főre (db)	1
Havi nettó átlagfizetés (euró)	1
IT és kommunikációs területen foglalkoztatottak száma, 1000 főre (fő)	1
Kerékpárutak hossza, 10 000 főre (km)	0,5
Kereskedelemben és vendéglátásban foglalkoztatottak száma, 1000 főre (fő)	1
Kiadható vendégágyak száma a szálláshelyeken, 1000 főre (db)	0,5
Kórházi ágyak száma, 10000 főre (db)	1
Közmedencék száma, 100 000 főre (db)	0,5
Külföldi vendégéjszakák száma, 1000 főre (db)	0,5
Lakásépítés, 1000 főre (2015–2022)	0,5
Lakások átlagos négyzetméterára (euró)	1
Legnagyobb stadion/sportcsarnok kapacitása, 1000 főre (fő)	0,5
Mennyire érzi magát biztonságban az utcán sötétben? (indexpont)	1
Michelin-ajánlott éttermek, 100 000 főre (db)	0,5
Moziülések száma, 1000 főre (db)	0,5
Múzeumlátogatók száma, 1000 főre (db)	0,5
Nemzetközi repülőtér léte (igen/nem)	0,5
Népességváltozás, 1000 főre (db)	1
Összes foglalkoztatott száma, 1000 főre (fő)	1
Ötcsillagos hotelek száma, 100 000 főre	0,5
Plázák száma, 100 000 főre (db)	0,5
Regisztrált személygépkocsik száma, 1000 főre	1
Szakmai, tudományos és adminisztratív területen foglalkoztatottak száma, 1000 főre (fő)	1
Színházi székek száma, 1000 főre (db)	0,5
Települési hulladék mennyisége, 1000 főre (1000 tonna)	0,5
Természetes népsziporulat (ezrelék)	1
UNESCO világörökségi helyszín léte (igen/nem)	0,5
Vasútállomások sűrűsége (állomás/100 km ²)	1